

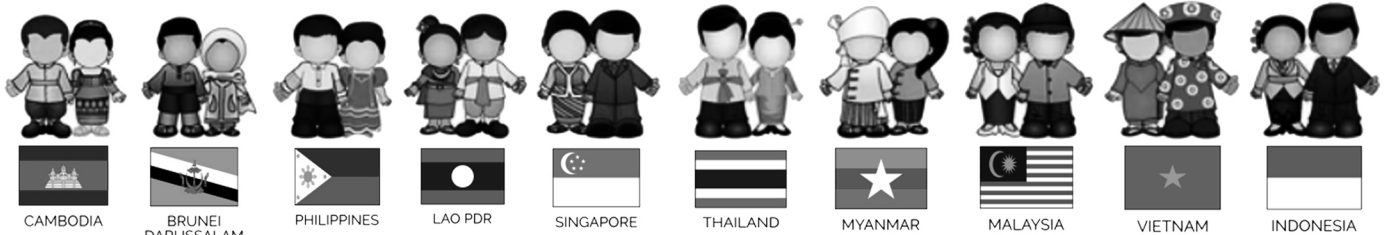
ASEAN Enabling Master Plan 2025

အာဆီယံဒေသအတွင်း ကဏ္ဍစုံ၌
မသန်စွမ်းသူများ အားလုံးပါဝင်နိုင်မည့် စီမံချက် ၂၀၂၅

ASEAN Enabling Master Plan 2025

အာဆီယံဒေသအတွင်း ကဏ္ဍစုံ၌
မသန်စွမ်းသူများ အားလုံးပါဝင်နိုင်မည့် စီမံချက် ၂၀၂၅

CONTENTS

Introduction	2
Rationale	8
Priority Areas/Key Action Points	14
Implementation	14
Monitoring and Evaluation	16
Capacity-building and Partnership for Change	18
ASEAN Political-Security Community (APSC) Blueprint 2025	20
ASEAN Economic Community (AEC) Blueprint 2025	30
ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC) Blueprint 2025	38

မာတိကာ

နိဒါန်း	၃
ကျိုးကြောင်းဆင်ခြင်မှုသဘောတရား	၉
ဦးစားပေးနေရာများ၊ အဓိကလုပ်ဆောင်ရမည့်အချက်များ	၁၅
အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း	၁၅
စောင့်ကြည့်အကဲဖြတ်ခြင်း	၁၇
အပြောင်းအလဲအတွက် စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း	၁၉
အာဆီယံနိုင်ငံရေး- လုံခြုံရေး အသိုက်အမြုံ (APSC) အသေးစိတ် အစီအစဉ် ၂၀၂၅	၂၁
အာဆီယံစီးပွားရေး အသိုက်အမြုံ (AEC) အသေးစိတ် အစီအစဉ် ၂၀၂၅	၃၁
အာဆီယံ လူမှု-ယဉ်ကျေးမှု အသိုက်အမြုံ (ASCC) အသေးစိတ်အစီအစဉ် ၂၀၂၅	၃၉

1.1. The promotion and protection of human rights and fundamental freedoms, strengthening democracy, enhancing good governance and adherence to the rule of law are among ASEAN's key principles and purposes¹. Reaffirming these principles, the ASEAN Leaders adopted the ASEAN Human Rights Declaration² (AHRD) in 2012. Along with the Phnom Penh Statement on the Adoption of the AHRD, these two documents embody the commitment of the Governments of ASEAN to safeguard human rights and fundamental freedoms of all peoples of ASEAN, including persons with disabilities. By 2016, all ASEAN Member States have ratified the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD).

1.2. Throughout the years, ASEAN has consistently prioritised the promotion and protection of the rights of persons with disabilities. ASEAN's policy framework toward advancing the rights and welfare of persons with disabilities was derived from the Bali Declaration on the Enhancement of the Role and Participation of Persons with Disabilities in ASEAN Community (2011) which called for realising disability-inclusion through the development of national plans of action, diversification of social services, development of social security schemes, and accessible education and work opportunities, among others. The Declaration also proclaimed and introduced the Mobilisation Framework of the ASEAN Decade of Persons with Disabilities (2011–2020) to promote disability-inclusive development in ASEAN. The principle of inclusion, as a hallmark policy direction of ASEAN, has permeated all of ASEAN initiatives and programmes that mainstream the rights of persons with disabilities in the ASEAN Community. ASEAN's commitment towards an inclusive community is enshrined in the ASEAN Community Vision 2025³, a ten-year strategic roadmap of ASEAN, which aspires to realise a people-oriented, people-centred ASEAN Community, "where the peoples enjoy human rights and fundamental freedoms, higher quality of life and the benefits of community building." In particular, the ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC) Blueprint 2025 outlines specific strategic measures that aim to reduce barriers and ensure accessibility of persons with disabilities while at the same time promoting and protecting their human rights.

¹ ASEAN Human Rights Declaration, 2012

² Convention on the Rights of Persons with Disabilities, 3 May 2008

³ Bali Declaration, 2011

ASEAN Enabling Masterplan 2025: Mainstreaming the rights of Persons with Disabilities

အာဆီယံဒေသတွင်း ကဏ္ဍစုံ၌ မသန်စွမ်းသူများ အားလုံး ပါဝင်နိုင်မည့် စီမံချက် - ၂၀၂၅

၁။ နိဒါန်း

၁.၁။ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များ မြှင့်တင်ရေးနှင့် ကာကွယ်ရေး၊ ဒီမိုကရေစီစနစ် အားကောင်းခိုင်မာစေရေး၊ ကောင်းမွန်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှု တိုးမြှင့်ရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးတို့ကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းတို့သည် အာဆီယံ၏ အဓိကကျသော အခြေခံမူများနှင့် ရည်ရွယ်ချက်များပင်ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါအခြေခံမူများကို ထပ်လောင်းအတည်ပြု၍ အာဆီယံ ခေါင်းဆောင်များသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် အာဆီယံလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း AHRD¹ ကို လက်ခံကျင့်သုံးခဲ့သည်။ AHRD အား လက်ခံကျင့်သုံးခြင်းဆိုင်ရာ ဖန့်စားပင်ကြေညာချက်နှင့်အတူ အဆိုပါစာတမ်းနှစ်စောင်သည် မသန်စွမ်းသူများ အပါအဝင် အာဆီယံ နိုင်ငံသားများအားလုံး၏ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရမည် ဆိုသော အာဆီယံ အစိုးရများ၏ ကတိကဝတ်များကို ပိုမိုထင်ဟပ်စေခဲ့သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအားလုံးသည် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂကွန်ဗင်းရှင်း CRPD² ကို အတည်ပြုခဲ့ပါသည်။

၁.၂။ ဆယ်စုနှစ်တာကာလအတွင်း အာဆီယံအနေဖြင့် မသန်စွမ်းသူများ၏အခွင့်အရေးများကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရန်တို့ကို စဉ်ဆက်မပြတ် ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးနှင့် လူမှုဘဝဖူလုံမှု မြှင့်တင်ရေးဆိုင်ရာ အာဆီယံ၏မူဝါဒသည် အာဆီယံအသိုက်အမြှိုအတွင်း မသန်စွမ်းသူများ၏ အခန်းကဏ္ဍ မြှင့်တင်ရေးနှင့် မသန်စွမ်းသူများ ပါဝင်ရေးဆိုင်ရာ ဘာလီကြေညာချက် (၂၀၁၁)³ မှ ဆင်းသက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ကြေညာချက်သည် အမျိုးသားအဆင့် စီမံချက်များ၊ လူမှုဝန်ဆောင်မှုအမျိုးမျိုး၊ လူမှုဖူလုံရေးစီမံကိန်းများ ဖွံ့ဖြိုးရေး၊ ပညာသင်ကြားခွင့်နှင့် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများ စသည်တို့မှတစ်ဆင့် မသန်စွမ်းသူများ ကိုယ်စားပြုပါဝင်လာနိုင်ရေးကို သတိပြုမိစေရန် မီးမောင်း ထိုးပြခဲ့သည်။ ထို့ပြင် အာဆီယံဒေသအတွင်း မသန်စွမ်းသူများ ကိုယ်စားပြုပါဝင်မှုကို မြှင့်တင်ရန်အတွက် အာဆီယံဆယ်စုနှစ် မသန်စွမ်းသူများ လှုပ်ရှားရေးမူဘောင် (၂၀၁၁-၂၀၂၀)⁴ ကိုလည်း ကြေညာပြီး မိတ်ဆက်ခဲ့သည်။ အာဆီယံ၏ ထင်ရှားသော မူဝါဒ ဦးတည်ချက်တစ်ရပ်ဖြစ်သည့် အားလုံးပါဝင်ရေးမူဝါဒ⁵ သည် အာဆီယံ အသိုက်အမြှိုအတွင်း မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးကို အဓိကဦးစားပေးသည့် အစပျိုးလုပ်ဆောင်မှုများနှင့် အစီအစဉ်များကို လွှမ်းခြုံထားပါသည်။ အားလုံးပါဝင်နိုင်သော အသိုက်အမြှို တစ်ခုဆိုသို့ ဟူသည့် အာဆီယံ၏ကတိကဝတ်ကို အာဆီယံလူ့အသိုက်အမြှို မျှော်မှန်းချက် ၂၀၂၅⁶ တွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်။ ယင်းမှာ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များ ရရှိရေး၊ လူနေမှုဘဝမြင့်မားရေးနှင့် လူမှုအသိုက်အမြှို၏ အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိစားနိုင်ရေး တို့အတွက် ပြည်သူ့ဗဟိုပြု အာဆီယံအသိုက်အမြှိုကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရန် ရည်မှန်းထားသည့် ဆယ်စုနှစ်တာ မဟာဗျူဟာလမ်းပြမြေပုံတစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် အာဆီယံလူမှု-ယဉ်ကျေးမှုအသိုက်အမြှို ဖော်ဆောင်ရေးအစီအစဉ် (ASCC - 2025)⁷ တွင် မသန်စွမ်းသူများ၏ လူ့အခွင့်အရေးများကို မြှင့်တင်ကာကွယ်ပေးရန်၊ တစ်ချိန်တည်းတွင် ၎င်းတို့၏ အတားအဆီးများကို လျှော့ချရန်နှင့် လက်လှမ်းမီနိုင်မှု သေချာစေရန် ရည်ရွယ်သည့် သီးခြား မဟာဗျူဟာ အစီအမံများကိုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။

¹ ASEAN Human Rights Declaration, 2012
² Convention on the Rights of Persons with Disabilities, 3 May 2008
³ Bali Declaration, 2011
⁴ ASEAN Decade of Persons with Disabilities (2011-2020)
⁵ Principle of Inclusion
⁶ ASEAN Community Vision 2025
⁷ ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC) Blueprint 2025

1.3. In complementarity, other regional instruments affirm ASEAN's commitment and illustrate the robust policy environment in the region that seeks to empower persons with disabilities. The Ha Noi Declaration on the Enhancement of the Welfare and Development of ASEAN Women and Children (2010) aims to ensure gender equality in education and school enrolment of children with disabilities and with special needs, among others. The Kuala Lumpur Declaration on a People-Oriented, People-Centred ASEAN (2015) calls for the promotion and protection of the rights of persons with disabilities and promote their interests and welfare in ASEAN's future agenda. The ASEAN Declaration on Strengthening Education for Out-of-School Children and Youth (OOSCY) states that access to education is a priority to ensure optimal benefits for all children and youth irrespective of disability. The Declaration on the Elimination of Violence Against Women and Elimination of Violence Against Children in ASEAN (2013) seeks to protect women and children with disabilities from all forms of violence, abuse and exploitation. The ASEAN Declaration on Strengthening Social Protection (2013) articulates that persons with disabilities are entitled to have equitable access to social protection and calls on ASEAN Member States to support national policies, strategies and mechanisms to strengthen the implementation of social protection programmes, as well as effective targeting systems to ensure that social protection services would go to those most in need.

၁.၃။ ဖြည့်စွက်ချက်တွင်မူ ဒေသဆိုင်ရာအခြားသောပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် အာဆီယံ၏ ကတိကဝတ်ကို အခိုင်အမာ အတည်ပြုပြီး မသန်စွမ်းသူများကို လုပ်ပိုင်ခွင့် ရရှိစေရန် ခိုင်မာသောမူဝါဒ ပတ်ဝန်းကျင်ကို သရုပ်ဖော်လျက် ရှိသည်။ အာဆီယံအမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးသူငယ်များ လူမှုဖူလုံရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ ဟန့်နင်းကြေညာစာတမ်း (၂၀၁၀)^၈ သည် ပညာရေးကဏ္ဍတွင် ကျား၊ မတန်းတူညီမျှမှုရှိစေရန်နှင့် မသန်စွမ်းကလေးငယ်များနှင့် အထူး လိုအပ်ချက်ရှိသော ကလေးငယ်များ၏ ပညာသင်ယူခွင့်တို့ သေချာစေရန် ရည်ရွယ်သည်။ လူသားများကိုရှေးရှုပဓာန ထားသည့်အာဆီယံ (၂၀၁၅)^၉ ဟူသည့် ကွာလာလမ်ပူ ကြေညာစာတမ်း တွင်မူ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများ ကို မြှင့်တင်ရေးနှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးတို့ကို တိုက်တွန်း နှိုးဆော် ထားပြီး အာဆီယံ၏ အနာဂတ်အစီအစဉ်များ တွင် မသန်စွမ်းသူများ၏ အကျိုးစီးပွားနှင့် လူမှုဘဝဖူလုံရေးတို့ကို မြှင့်တင်ပေးရန် တောင်းဆိုထားသည်။ ကျောင်းပြင် ပရောက်ကလေးများနှင့် လူငယ်များအတွက် ပညာရေး အားကောင်းလာစေရေး အာဆီယံ ကြေညာချက် (OOSCY)^{၁၀} တွင် ဖော်ပြထားသည်မှာ ပညာသင်ကြားခွင့်ဟူသည် မသန်စွမ်းဖြစ်ခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိစေရဘဲ ကလေးများနှင့် လူငယ်များအားလုံး၏ အကောင်းဆုံးအကျိုးစီးပွားကို သေချာစွာရရှိစေရန် ဦးစားပေးဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ အာဆီယံ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ပပျောက်ရေးနှင့် ကလေးသူငယ်များအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ပပျောက် ရေးဆိုင်ရာ ကြေညာချက် (၂၀၁၃)^{၁၁} သည် အမျိုးသမီးများနှင့် မသန်စွမ်းကလေးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု၊ မတရားပြု မှု၊ အလွဲသုံးစားပြုမှုနှင့် ခေါင်းပုံဖြတ်မှု အမျိုးမျိုးတို့မှ ကာကွယ်ရန်အတွက် ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းဖြစ်သည်။ လူမှုကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရေး ပိုမိုအားကောင်းစေရေးဆိုင်ရာ အာဆီယံကြေညာချက် (၂၀၁၃)^{၁၂} တွင် မသန်စွမ်းသူများအနေဖြင့် လူမှုကာကွယ် စောင့်ရှောက်မှု အစီအစဉ်များကို အများနှင့်တန်းတူ ရရှိခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟု ရှင်းလင်းစွာဖော်ပြထား ပြီး၊ လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး အစီအစဉ်များ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်မှု ပိုမိုအားကောင်းစေမည့် အမျိုးသား အဆင့် မူဝါဒများ၊ မဟာဗျူဟာများ နှင့် လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများကို ပံ့ပိုးကူညီရန်လည်း အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကို တောင်းဆိုထားသည်။ ထို့အပြင် လူမှုကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရေး ဝန်ဆောင်မှုများကို အလိုအပ်ဆုံးသူများထံသို့ သေချာ စွာရောက်ရှိရန်အတွက် ထိရောက်သည့် သတ်မှတ်ချက် စနစ်များ ထားရှိကူညီပံ့ပိုးပေးသွားရန် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ များအား တောင်းဆိုထားသည်။

^၈ The Ha Noi Declaration on the Enhancement of the Welfare and Development of ASEAN Women and Children 2010

^၉ People-Centered ASEAN 2015

^{၁၀} The ASEAN Declaration on Strengthening Education for Out-of-School Children and Youth (OOSCY)

^{၁၁} The Declaration on the Elimination Violence Against Women and Elimination of Violence Against Children in ASEAN 2013

^{၁၂} The ASEAN Declaration on Strengthening Social Protection 2013

1.4. The policy milestones in ASEAN to advance the rights and welfare of persons with disabilities are inspired by and contribute to global developments. Foremost among these is the 2030 Agenda on Sustainable Development, with its policy thrust of leaving no one behind complementing ASEAN's vision of a people-oriented, people-centred ASEAN Community. The Incheon Strategy to "Make the Right Real" for Persons with Disabilities in Asia and the Pacific calls for the promotion of participation of persons with disabilities by removing barriers and enhancing accessibility, and ensuring gender-responsiveness, through crosssectoral and multi-stakeholder approaches. The Sendai Framework for Disaster Risk Reduction calls for disability-inclusive response to and recovery from disaster, towards building the resilience of persons with disabilities and recognising their significant role in assessing risks and designing programmes. The New Urban Agenda calls for the "progressive realisation of the right to adequate housing for all as a component of the right to an adequate standard of living", including persons with disabilities. It also calls for the promotion of "appropriate measures in cities and human settlements that facilitate access for persons with disabilities on an equal basis with others, to the physical environment of cities, in particular to public spaces, public transport, housing, education and health facilities, public information and community (including information and communication technologies and systems) and other facilities and services open or provided to the public, in both urban and rural areas". Lastly, it encourages "effective participation and collaboration among all relevant stakeholders, including persons with disabilities, in order to identify opportunities for urban economic development and identify and address existing and emerging challenges". These global developments, among others, influence and shape the policy landscape in ASEAN on persons with disabilities.

1.5. Building on the gains and momentum from these regional and global developments, there is an opportunity to leverage cooperation at the ASEAN level to push for legislative and policy reforms towards fully implementing the CRPD at the national level, to eliminate discrimination, remove barriers, and ensure accessibility. At the same time, actions at the national level can amplify regional collaboration by highlighting issues that are more effectively addressed at the regional level. Such issues include the impact of ASEAN Community integration, particularly economic integration, on ensuring employment and decent work for persons with disabilities. More importantly, in order to ensure that no one is left behind, the post-2020 agenda must be purposive and programmatic in reaching out to persons with disabilities including: children with disabilities, women with disabilities, youth with disabilities, elderly/older persons with disabilities, persons with disabilities affected by disasters, conflicts and crises, and persons with disabilities who are victims of violence and trafficking.

၁.၄။ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးနှင့် လူမှုဘဝသာယာဝပြောရေး အတွက် အာဆီယံ၏ မူဝါဒမှတ်တိုင်များသည် ကမ္ဘာ့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများမှ အရင်းခံလာခြင်းဖြစ်ပြီး အထောက်အကူလည်းဖြစ်စေသည်။ ယင်းတို့အထဲမှ အထင်ရှားဆုံးမှာ စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ် ၂၀၃၀^{၁၃} ဖြစ်ပြီး ယင်း၏မူဝါဒဖြင့် အားလုံးအကျိုးဝင်ပါဝင်သော အာဆီယံ လူ့ အသိုက်အမြို့တစ်ခုဖြစ်ရေး အာဆီယံ၏ မျှော်မှန်းချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် မည်သူ့ကိုမျှ ချန်ရစ်ခဲ့မည်မဟုတ်ပေ။ အာရှနှင့် ပစိဖိတ်ဒေသရှိ မသန်စွမ်းသူများအတွက် အခွင့်အရေးများအမှန်တကယ်ဖြစ်လာစေရေး^{၁၄} အင်ချွန်းမဟာဗျူဟာ^{၁၅} သည် အတားအဆီးများကို ဖယ်ရှား၍ ရပိုင်ခွင့်အား မြှင့်တင်ပေးခြင်းဖြင့် မသန်စွမ်းသူများ၏ ပူးပေါင်း ပါဝင်မှုကို မြှင့်တင်ပေးရန်၊ ကဏ္ဍစုံတွင် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဂျန်ဒါကိုအလေးပေးတုန့်ပြန်မှု^{၁၆} တို့ကို အာမခံချက်ပေးရန် တောင်းဆိုထားသည်။ ဘေးအန္တရာယ်လျော့ပါးရေးဆိုင်ရာ ဆန်ဒိုင်းမူဘောင်^{၁၇} သည် မသန်စွမ်းသူများ ပါဝင်သည့် တုံ့ပြန်မှုနှင့် ဘေးအန္တရာယ်မှ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးတို့တွင် ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်စွမ်း တည်ဆောက်ရေး၊ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ အကဲဖြတ်ရေးနှင့် အစီအစဉ်များ ရေးဆွဲရေး လုပ်ငန်းစဉ်တို့တွင် ၎င်းတို့၏ အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍကို အသိအမှတ်ပြုရန် တောင်းဆိုထားသည်။ မြို့ပြအိမ်ရာစီမံကိန်းသစ်များ အစီအစဉ်တွင် မသန်စွမ်းသူများ အပါအဝင် အားလုံးအတွက် အဆင့်အတန်းပြည့်မီသော လူနေမှုအဆင့်အတန်း ရရှိပိုင်ခွင့်နှင့် အိမ်ယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရရှိရေးတို့ကို တောင်းဆိုထားသည်။ ထို့အပြင် အခြားသူများနှင့် တန်းတူ အများပြည်သူနေရာများ၊ အများပြည်သူ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေး အဆောက်အအုံများ၊ (သတင်းအချက်အလက်နှင့် ဆက်သွယ်ရေး နည်းစနစ်များ အပါအဝင်) အများပြည်သူသိရှိစေရန် ထုတ်ပြန်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ၊ မြို့ပြနှင့် ကျေးလက်ဒေသများရှိ အများပြည်သူ ဝန်ဆောင်မှုများ စသည်တို့ကို မသန်စွမ်းသူများ အလွယ်တကူလက်လှမ်းမီ ရယူနိုင်ရန် တောင်းဆိုထားသည်။ နောက်ဆုံး၌ ယင်းသည် မြို့ပြစီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတက်မှု အတွက် အခွင့်အလမ်းများကို ဖော်ထုတ်ရန်၊ စိန်ခေါ်မှုများကို ဖော်ထုတ် ဖြေရှင်းရာတွင် မသန်စွမ်းသူများ အပါအဝင် သက်ဆိုင်သူတိုင်း၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုကို အားပေးတိုက်တွန်းထားသည်။ အခြားအရာများအကြား ဖော်ပြပါ တစ်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများသည် မသန်စွမ်းသူများအပေါ် အာဆီယံ၏ မူဝါဒအခင်းအကျင်းကို ပုံဖော်ပေးသည်။

၁.၅။ အဆိုပါ ဒေသဆိုင်ရာနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများမှ အကျိုးကျေးဇူးများနှင့် အရှိန်အဟုန်တို့ကို အခြေခံလျက် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ ကင်းစင်ပပျောက်စေရေး၊ အတားအဆီးများကို ဖယ်ရှားရေးနှင့် လွတ်လပ်စွာ လှုပ်ရှားသွားလာခွင့် ရရှိရေး တို့ အတွက် ကုလသမဂ္ဂ မသန်စွမ်းသူများအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်ကို အပြည့်အဝ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ကာ ဥပဒေပြုရေးနှင့် မူဝါဒပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ လုပ်ဆောင်လာကြစေရန် အာဆီယံအဆင့်၌ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်နိုင်မည့် အခွင့်အလမ်းလည်း ရှိသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ပိုမိုထိရောက်စွာ ဖြေရှင်းနိုင်သော အရေးကိစ္စများကို မီးမောင်း ထိုးပြခြင်းဖြင့် နိုင်ငံတော်အဆင့် ဆောင်ရွက်ချက်များတွင် ဒေသဆိုင်ရာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ချဲ့ထွင်နိုင်သည်။ ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ရာတွင် မသန်စွမ်းသူများအတွက် သင့်လျော်သည့် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးပေးခြင်းဖြင့် အာဆီယံ လူ့အသိုက်အမြို့ ပေါင်းစည်းရေး အထူးသဖြင့် စီးပွားရေးပေါင်းစည်းမှုကို အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိစေမည် ဖြစ်သည်။ ပို၍ အရေးကြီးသည်မှာ မည်သူမျှ နောက်ကျမကျန်စေရန် အလို့ငှာ ၂၀၂၀ နောက်ပိုင်းအစီအစဉ်များတွင် မသန်စွမ်းကလေးများ၊ မသန်စွမ်း အမျိုးသမီးများ၊ မသန်စွမ်း လူငယ်များ၊ မသန်စွမ်းသက်ကြီးရွယ်အိုများ၊ ဘေးအန္တရာယ်များကြောင့် ထိခိုက်ခံစားရသည့် မသန်စွမ်းသူများ၊ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် လူကုန်ကူးမှုတို့၏ သားကောင် မသန်စွမ်းသူများ အပါအဝင် မသန်စွမ်းသူတိုင်း ပါဝင်စေရမည် ဖြစ်သည်။

^{၁၃} 2030 Agenda on Sustainable Development

^{၁၄} Make the rights real

^{၁၅} The Incheon Strategy

^{၁၆} Gender-responsiveness

^{၁၇} Sendai Framework

II. Rationale

2.1. As mandated, the ASEAN Ministerial Meeting on Social Welfare and Development (AMMSWD) is in charge of social welfare and development for vulnerable groups including persons with disabilities, and the implementation of the CRPD at the national and regional levels. AMMSWD led the process for the development and submission of the Bali Declaration on the Enhancement of the Role and Participation of Persons with Disabilities in ASEAN Community for the adoption by the Leaders in 2011. Together with other instruments, the Declaration encourages the governments and civil society organisations, including NGOs, to work closely with relevant ASEAN sectoral bodies, the ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights (AICHR), and the ASEAN Commission on the Promotion and Protection of the Rights of Women and Children (ACWC), in joint efforts to help protect the rights and accommodate the needs of persons with disabilities, particularly children, women, youth and elderly/older persons.

2.2. The AICHR as the overarching human rights body in ASEAN has embarked to enhance disability rights and contribute in addressing the development gaps that affect persons with disabilities in the region since 2015. Working together with relevant ASEAN sectoral bodies, the AICHR convened and co-chaired with the Senior Officials Meeting on Social Welfare and Development (SOMSWD) – the supporting body of AMMSWD – the Task Force on the Mainstreaming of the Rights of Persons with Disabilities in the ASEAN Community (Task Force) as a joint and inter-pillar body with the mandate to develop this Enabling Masterplan. The Task Force comprises representatives of the AICHR, the ten SOMSWD Leaders/Focal Points, and two representatives of the ASEAN Commission on the Promotion and Protection of the Rights of Women and Children (ACWC), the first cross-pillar initiative on disability rights in ASEAN.

2.3. The development of the ASEAN Enabling Masterplan 2025: Mainstreaming the Rights of Persons with Disabilities (the Enabling Masterplan) corresponds with the vision set forth in the Bali Declaration on the Enhancement of the Role and Participation of Persons with Disabilities in the ASEAN Community, taking stock of the Mobilisation Framework of the ASEAN Decade of Person with Disabilities (2011 – 2020) and is based on the following guiding principles:

၂။ ကျိုးကြောင်းဆင်ခြင်မှုသဘောတရား

၂.၁။ လုပ်ငန်းတာဝန်များအရ လူမှုဖူလုံရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ အာဆီယံဝန်ကြီးများ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲ AMMSWD¹⁸ သည် မသန်စွမ်းသူများအပါအဝင် ထိခိုက်လွယ် အုပ်စုများ ၏ လူမှုဖူလုံရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတို့အတွက် နိုင်ငံတော်နှင့် ဒေသဆိုင်ရာအဆင့်များတွင် ကုလသမဂ္ဂ မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် ကို အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ရန် အဓိကတာဝန်ရှိသည်။ AMMSWD သည် ၂၀၁၁ ခုနှစ်၌ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် ပါဝင်မှု တိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ ဘာလီကြေညာချက်ကို ရေးဆွဲတင်ပြရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ဦးဆောင်ခဲ့သည်။ အခြားသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် အတူ အဆိုပါကြေညာချက်တွင် အာဆီယံကဏ္ဍအလိုက် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အာဆီယံအစိုးရများ ကော်မရှင် AICHR¹⁹ ၊ အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးများ၏ အခွင့်အရေးများကို မြှင့်တင်ရေးနှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးဆိုင်ရာ အာဆီယံကော်မရှင် ACWC²⁰ တို့နှင့်အတူ အနီးကပ် ဆောင်ရွက်ကာ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများကိုကာကွယ်ရန် အထူးသဖြင့် ကလေးများ၊ အမျိုးသမီးများ၊ လူငယ်နှင့် သက်ကြီး ရွယ်အိုများ၏ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန် NGO များအပါအဝင် အစိုးရများနှင့် အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းများအား တိုက်တွန်းထားသည်။

၂.၂။ အာဆီယံအတွင်း လွှမ်းခြုံထားသော လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည့် AICHR သည် အာဆီယံရှိ မသန်စွမ်းသူများ ၏ အခွင့်အရေးများကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် ဒေသတွင်း မသန်စွမ်းသူများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ကွာဟချက်များ အား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် ပါဝင်ကူညီရန် ၂၀၁၅ ခုနှစ်မှ စတင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ AICHR သည် အာဆီယံ၏ သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနများနှင့်အတူ ပူးပေါင်းလျက် လူမှုဖူလုံရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဆိုင်ရာ အကြီးတန်းအရာရှိကြီးများ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲ SOMSWD²¹ တွင် ပူးတွဲဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ SOMSWD သည် AMMSWD ကိုပံ့ပိုးကူညီပေးသည့် အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်ပြီး အာဆီယံဒေသတွင်း ကဏ္ဍစုံ၌ မသန်စွမ်းသူများ အားလုံး ပါဝင်နိုင်မည့် စီမံချက် - ၂၀၂၅²² ရေးဆွဲဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့ ဖြစ်ပြီး အာဆီယံအတွင်း ကဏ္ဍစုံ၌ မသန်စွမ်းသူများ အားလုံးပါဝင်လာစေရန် တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်လျက် ရှိသည်။ အဆိုပါအဖွဲ့ကို AICHR မှ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ SOMSWD မှ တာဝန်ရှိသူ ဆယ်ဦးနှင့် ACWC မှ ကိုယ်စားလှယ် နှစ်ဦးတို့ဖြင့် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားပြီး အာဆီယံရှိ မသန်စွမ်းသူများဆိုင်ရာ ပထမဆုံးသော ဌာနပေါင်းစုံ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှု ဖြစ်သည်။

၂.၃။ အာဆီယံဒေသတွင်း ကဏ္ဍစုံ၌ မသန်စွမ်းသူများ အားလုံး ပါဝင်နိုင်မည့် စီမံချက် - ၂၀၂၅ ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု - မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများကို ခေတ်ရေစီးကြောင်း တစ်ခုအဖြစ်ပြောင်းလဲခြင်းသည် ဘာလီကြေညာချက်တွင် ချမှတ်ထား သည့် မျှော်မှန်းချက်နှင့်အညီ အောက်ပါအချက်များကို အခြေခံထားသည် -

¹⁸ASEAN Ministerial Meeting on Social Welfare and Development

¹⁹ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights

²⁰ASEAN Commission on the Promotion and Protection of the Women and Children

²¹Senior Officials Meeting on Social Welfare and Development

²²ASEAN Enabling Masterplan 2025

(1) Relevance. Disability rights pertain to all community pillars as well as their vision and work plan. The key action points that are enumerated in the Enabling Masterplan affirm such relevance and will be a path toward the realisation of an inclusive community;

(2) Complementarity. The Enabling Masterplan complements existing commitments and aspirations of ASEAN leaders and the Member States, most particularly the ASEAN Community Vision 2025, in creating and sustaining an inclusive environment for persons with disabilities;

(3) Interrelatedness. All human rights, including the rights of persons with disabilities, are interconnected and interdependent. Coordination among sectoral bodies and participation of persons with disabilities and

their organisations will be a key success factor in the holistic implementation of this Enabling Masterplan.

The development of the Enabling Masterplan also benefits from contributions of governments, organisations of persons with disabilities, and other key stakeholders through regional consultations of the Task Force and consultations with the ASEAN Disability Forum (ADF), Asia-Pacific Development Centre on Disability (APCD) and experts on disability rights.

(၁) ဆက်စပ်မှု - မသန်စွမ်းသူများ၏အခွင့်အရေးများ အပါအဝင် ၎င်းတို့၏အမြင်နှင့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်တို့သည် ကဏ္ဍ အားလုံးနှင့် ဆက်စပ်နေပြီး မာစတာပလန်တွင် ထည့်သွင်းထားသည့် အရေးပါသော လုပ်ဆောင်ရမည့်အချက်များသည် အားလုံးပါဝင် နိုင်သည့် အသိုက်အမြုံတစ်ခု အမှန်တကယ်ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် လမ်းကြောင်းပင်ဖြစ်သည်။

(၂) လိုက်ဖက်ညီမှု - မာစတာပလန် သည် မသန်စွမ်းသူများအတွက် အားလုံး ပါဝင်ကိုယ်စားပြုသည့် ပတ်ဝန်းကျင် တစ်ခု ဖန်တီးရေး နှင့် ရေရှည်တည်တံ့စေရေးတို့အတွက် အာဆီယံခေါင်းဆောင်များနှင့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၊ အထူးသဖြင့် အာဆီယံလူ့အသိုက်အမြုံ မျှော်မှန်းချက် ၂၀၂၅ ၏ လက်ရှိကတိကဝတ်များနှင့် မျှော်မှန်းချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးမည် ဖြစ်သည်။

(၃) အပြန်အလှန်ဆက်နွှယ်မှု - မသန်စွမ်းသူများ၏အခွင့်အရေးများအပါအဝင် လူအခွင့်အရေးများ အားလုံးသည် တစ်ခုနှင့် တစ်ခု အပြန်အလှန်ဆက်နွှယ်လျက်ရှိကာ အမှီပြုလျက်ရှိသည်။ အဖွဲ့အစည်းအမျိုးမျိုးကြား ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်း အပါအဝင် မသန်စွမ်းသူများနှင့် ၎င်းတို့အဖွဲ့အစည်းများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုသည် ဤမာစတာပလန်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အရေးပါသော အောင်မြင်ရေးသော့ချက် တစ်ခုပင်ဖြစ်သည်။ မာစတာပလန် အကောင်အထည်ဖော်ရေးသည် လုပ်ငန်းအဖွဲ့၊ အာဆီယံမသန်စွမ်းသူများဖိုရမ်²³၊ အာရှပစိဖိတ် မသန်စွမ်းသူများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဗဟိုဌာန APCD²⁴ နှင့် မသန်စွမ်း အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များနှင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်းမှတစ်ဆင့် အစိုးရများ၊ မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြားသော အရေးပါသည့် လက်တွဲဖက်အဖွဲ့အစည်းများ မှလည်း အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိမည် ဖြစ်သည်။

²³ ASEAN Disability Forum

²⁴ Asia-Pacific Development Center on Disability

2.4. The Enabling Masterplan benefited from extensive consultations with the ASEAN Sectoral Bodies, and demonstrates their commitment to contribute to its implementation. Furthermore, the development of the Enabling Masterplan was consulted with the Deputy Secretary-General for ASEAN Political-Security Community (APSC), ASEAN Economic Community (AEC) and ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC), and the ASEAN Secretariat affirms its commitment to support its implementation.

2.5. The overall goal of the Enabling Masterplan is to contribute to the enhancement of the implementation of the CRPD at regional level, building an inclusive community where independence, freedom of choice, and full and effective participation of persons with disabilities in all areas of life are realised and sustained. The Enabling Masterplan aims to achieve equality and high quality of life for persons with disabilities, their family members, personal assistants and caregivers, where applicable.

2.6. The Enabling Masterplan also seeks to complement and concretise the ASEAN Community Vision 2025 in mainstreaming the rights of persons with disabilities across all three pillars of the ASEAN Community, and fosters Member States' commitment towards an inclusive community. It is guided by the underlying principles that for all actions concerning persons with disabilities whether undertaken by individuals, public or private social welfare institutions, courts of law, administrative authorities or legislative bodies or entities, their interests and needs must be taken into consideration, acknowledging that inclusion and mainstreaming should be promoted and specialised approaches considered as a last resort. Additionally, as ASEAN is aiming at embedding sustainable development in line with the 2030 Agenda, the Enabling Masterplan serves as a key instrument in steering its policies and programmes to be inclusive for persons with disabilities.

2.7. The Enabling Masterplan does not only aim to fulfil the promises of ASEAN Member States to its citizens with disabilities through the Bali Declaration and the ASEAN Community Blueprints 2025, it also intends to assist ASEAN Member States in harmonising local laws and policies.

2.8. The Enabling Masterplan adheres to the general principles of the CRPD, a common human rights instrument to all ASEAN Member States, namely:

- a. Respect for inherent dignity, individual autonomy including the freedom to make one's own choices, and independence of persons;
- b. Non-discrimination;
- c. Full and effective participation and inclusion in society;
- d. Respect for difference and acceptance of persons with disabilities as part of human diversity and humanity;
- e. Equality of opportunity;
- f. Accessibility;
- g. Equality between men and women;
- h. Respect for the evolving capacities of children with disabilities and respect for the right of children with disabilities to preserve identities.

၂.၄။ မာစတာပလန်သည် အာဆီယံအဖွဲ့အစည်းအမျိုးမျိုးနှင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများမှ အကျိုးကျေးဇူးရှိခဲ့ပြီး အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန် ကတိကဝတ်များကိုလည်း ထင်ရှားစေခဲ့သည်။ ထို့အပြင် မာစတာ ပလန် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် APSC, AEC နှင့် ASCC တို့မှ ဒုတိယအတွင်းရေးမှူးချုပ်များနှင့် တိုင်ပင် ဆွေးနွေးထားကာ အာဆီယံအတွင်းရေးမှူးချုပ်ရုံးမှလည်း အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်တွင် ပါဝင်ကူညီမည်ဟု ကတိကဝတ်ပြုထားသည်။

၂.၅။ မာစတာပလန်၏ အလုံးစုံပန်းတိုင်မှာ အခြေအနေများအားလုံးတွင် မသန်စွမ်းသူများ၏ လွတ်လပ်ခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ် ခွင့်နှင့် ထိရောက်စွာပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးတို့ကို အသိအမှတ်ပြုကာ ရေရှည်တည်တံ့သည့် အားလုံးပါဝင်သော လူ့အသိုက်အမြုံ တစ်ရပ် တည်ဆောက်လျက် ဒေသဆိုင်ရာအဆင့်၌ CRPD ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များအား အကောင်အထည်ဖော်မှုကို ပါဝင်ကူညီ ဖြည့်ဆည်းပေးရန်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် မာစတာပလန်သည် မသန်စွမ်းသူများ၊ ၎င်းတို့၏ မိသားစုဝင်များ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးလက်ထောက်များ နှင့် ပြုစုစောင့်ရှောက်ပေးသူများအတွက် တန်းတူညီမျှမှုနှင့် ဘဝအရည်အသွေး မြှင့်မားရေးတို့ ရရှိစေရန် ရည်ရွယ်သည်။

၂.၆။ မာစတာပလန်သည် အာဆီယံ မဏ္ဍိုင် သုံးရပ်စလုံးတွင် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများ ပါဝင်စေရေးအတွက် အာဆီယံ လူ့အသိုက်အမြုံ မျှော်မှန်းချက် ၂၀၂၅ ကို ပြည့်မီရန်နှင့် ခိုင်မာစေရန်လည်း လုပ်ဆောင်လျက်ရှိကာ အားလုံးပါဝင်ကိုယ်စားပြုသည့် လူ့အသိုက်အမြုံတစ်ခုဆီသို့ ရှေ့ရှုရန် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ ကတိကဝတ်များကိုလည်း အားပေးမြှင့်တင်ပေးသည်။ ထို့ပြင် မသန်စွမ်း သူများနှင့် ဆက်စပ်သည့် ဆောင်ရွက်ချက်များအတွက် တစ်ဦးချင်းက ဖြစ်စေ၊ အများပြည်သူ သို့မဟုတ် လူမှုဖူလုံရေးအဖွဲ့အစည်း များ၊ ဥပဒေရေးရာတရားရုံးများ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာပိုင်များ၊ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များ က ဆောင်ရွက်သည် ဖြစ်စေ၊ အခြေခံမူများ ဖြင့် လမ်းညွှန်ထားသည်။ ယင်းမှာ မသန်စွမ်းသူများ၏ အကျိုးစီးပွားနှင့် လိုအပ်ချက်များကို အသိအမှတ်ပြု ထည့်သွင်း စဉ်းစားခြင်းဖြင့် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများကို မြှင့်တင်ပေးရန် ဖြစ်ပြီး အထူးနည်းလမ်းများကိုလည်း ထည့်သွင်း သတ်မှတ်သင့်သည်။ ထို့အပြင် အာဆီယံသည် ၂၀၃၀ လုပ်ငန်းစဉ်နှင့်အညီ စဉ်ဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကိုလည်း ရည်မှန်း ထားသောကြောင့် မာစတာပလန်သည် မသန်စွမ်းသူများ ကိုယ်စားပြုပါဝင်ရေးဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များ ဆောင်ရွက်ရာတွင် အရေးပါ သည့် အရာတစ်ခုအဖြစ် ပါဝင်လျက်ရှိသည်။

၂.၇။ မာစတာပလန်သည် ဘာလီကြေညာချက်နှင့် အာဆီယံ လူ့အသိုက်အမြုံ မျှော်မှန်းချက် ၂၀၂၅ မှတဆင့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ မသန်စွမ်းသူများအပေါ် ထားရှိသည့် ကတိကဝတ်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန် နှင့် ဒေသတွင်း ဥပဒေ၊ မူဝါဒများကို လိုက်ဖက်စေရန် ရည်ရွယ်သည်။

၂.၈။ မာစတာပလန်သည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအားလုံးအတွက် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဘုံပြဋ္ဌာန်းချက် တစ်ခုဖြစ်သည့် ကုလသမဂ္ဂ မသန်စွမ်းသူများအခွင့်အရေးဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ် ၏ ယေဘုယျအခြေခံမူများကို လိုက်နာပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

- (က) လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်း၏ ရှိရင်းစွဲ ဂုဏ်သိက္ခာ၊ ကိုယ်ပိုင်ရွေးချယ်ခွင့် အပါအဝင် တစ်ဦးချင်း၏ ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့် နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို လေးစားခြင်း။
- (ခ) ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မပြုခြင်း။
- (ဂ) လူ့အဖွဲ့အစည်း အတွင်း အပြည့်အဝနှင့် ထိရောက်သော ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ကိုယ်စားပြု ပါဝင်စေခြင်း။
- (ဃ) လူသားများ၏ မတူကွဲပြားမှုနှင့် လူသားဆန်မှုအရ မသန်စွမ်းသူများ၏ ကွဲပြားမှုကို လက်ခံပေးခြင်းနှင့် မတူညီမှုကို လေးစားခြင်း။
- (င) အခွင့်အလမ်းများ ကို တန်းတူညီမျှ ဖြစ်စေခြင်း။
- (စ) သွားလာနိုင်ခြင်း။
- (ဆ) အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးများကြား တန်းတူညီမျှခြင်း။
- (ဇ) မသန်စွမ်းကလေးများ၏ တိုးတက်ပြောင်းလဲလာသော စွမ်းရည်များကို လေးစားခြင်းနှင့် ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာများကို အသိအမှတ် ပြုခြင်း။

III. Priority Areas/Key Action Points

3.1. The Enabling Masterplan initially identifies priority areas/key action points to continue the implementation of the Bali Declaration and Mobilisation Framework towards the enhanced implementation of the CRPD. These priority areas/key action points are specified in recognition of the importance of inclusion of persons with disabilities in the political, legal, economic, social and cultural environment and the full realisation of their rights.

3.2. While recognising the equal importance of all key target areas set forth in the Bali Declaration, the Enabling Masterplan also acknowledges the challenges in allocating resources towards achieving all goals within a limited timeframe. Thus, the Enabling Masterplan aims to focus ASEAN's efforts and resources on key priority areas which are aligned with the three ASEAN Community Blueprints and would create concrete impact to the peoples of ASEAN. Acknowledging that the Enabling Masterplan is a limited framework, not encompassing the full range of obligations in the CRPD and other frameworks to which individual ASEAN Member States belong, Member States are strongly encouraged to simultaneously pursue action beyond the Enabling Masterplan priority areas. Valuable information on approach as well as the results of these efforts should be shared with other Members and ASEAN officials in future regional dialogues.

IV. Implementation

4.1. The Enabling Masterplan recognises the obligations of Member States to respect, promote, protect, and fulfil the rights of persons with disabilities set forth in the CRPD and other human rights instruments relevant to all rights holders, particularly persons with disabilities. To translate these obligations into actions, Member States are expected to create an enabling environment, including building capacity of both government mechanisms/implementers and duty bearers, to enhance understanding of human rights principles and their effective application. In this spirit, the Enabling Masterplan will be operationalised by the relevant Sectoral Bodies according to their respective priority areas by translating the key action points of mainstreaming human rights of persons with disabilities into specific action lines or programmes, projects, and activities as part of their respective work plans, and shall report their progress to their respective conferences.

4.2. The AMMSWD as the focal point for inter-pillar cooperation shall oversee the implementation of the Enabling Masterplan, and will receive an annual report from the ASEAN Secretariat on the progress of implementation of the Enabling Masterplan in the three Communities for consolidation and forward the report to the three ASEAN Community Councils.

၃။ ဦးစားပေးနေရာများ၊ အဓိကလုပ်ဆောင်ရမည့်အချက်များ

၃.၁။ မာစတာပလန်သည် ကုလသမဂ္ဂ မသန်စွမ်းသူအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် အကောင်အထည်ဖော်မှုကို မြှင့်တင်ရန်အတွက် ဘာလီကြေညာချက် နှင့် ဆယ်စုနှစ်မူဘောင်တို့ပါ ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ရမည့် ဦးစားပေးနယ်ပယ်များ၊ အဓိကလုပ်ဆောင်ရမည့်အချက်များကို ကနဦး ဖော်ထုတ်ပေးထားသည်။ အဓိကလုပ်ဆောင်ရမည့်အချက်များတွင် နိုင်ငံရေး၊ တရားစီရင်ရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု ပတ်ဝန်းကျင်တို့တွင် မသန်စွမ်းသူများလည်း ပါဝင်ခွင့်ရှိကြောင်း အသိအမှတ်ပြုရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများ ကို အပြည့်အဝ အကောင်အထည်ဖော်ပေးရန် တို့ ပါဝင်သည်။

၃.၂။ ဘာလီကြေညာချက်တွင် ဖော်ပြထားသည့် အဓိကနယ်ပယ်အားလုံး၌ တန်းတူ အရေးပါမှုကို အသိအမှတ်ပြုသည့်အလျောက် မာစတာပလန်သည် ကန့်သတ်ထားသည့် အချိန်အတိုင်းအတာတစ်ခုအတွင်း ရည်မှန်းချက်များအားလုံးအောင်မြင်ရန် အရင်းအမြစ် ခွဲဝေရာ၌ စိန်ခေါ်မှုများ ရှိနေသည်ကို အသိအမှတ်ပြုသည်။ ထို့ကြောင့် မာစတာပလန်သည် အာဆီယံ အသိုက်အမြှူအစီအစဉ် ၂၀၂၅^{၂၅} သုံးရပ်နှင့် ကိုက်ညီသည့် အဓိကဦးစားပေးကဏ္ဍများပေါ်တွင် အာရုံစိုက်ရန်အတွက် အာဆီယံပြည်သူများအတွက် ခိုင်မာသော အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ဖန်တီးပေးရမည်ဖြစ်သည်။ မာစတာပလန်သည် ကုလသမဂ္ဂမသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်ရှိ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် အာဆီယံမူဘောင်များအားလုံးကို လွှမ်းခြုံထားခြင်းမဟုတ်ဘဲ ကန့်သတ်ချက် ရှိသည့် မူဘောင်တစ်ခုသာဖြစ်ကြောင်း အသိအမှတ်ပြုသည့်အလျောက် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအား မာစတာပလန်၏ ဦးစားပေးကဏ္ဍများကို ဦးတည်ဆောင်ရွက်ရန် တိုက်တွန်းထားသည်။ အဆိုပါကြိုးပမ်းမှုများ၏ ရလဒ်များကို အနာဂါတ် ဒေသတွင်း ဆိုင်ရာဆွေးနွေးပွဲများတွင် အခြားသောအဖွဲ့ဝင်များနှင့် အာဆီယံတာဝန်ရှိသူများသို့ မျှဝေသင့်သည်။

၄။ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း။

၄.၁။ မာစတာပလန်သည် ကုလသမဂ္ဂမသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်တွင် ဖော်ပြထားသော မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများကို လေးစားလိုက်နာရန်၊ မြှင့်တင်ရန်၊ ကာကွယ်ရန်နှင့် ဖြည့်ဆည်းရန်အတွက် အဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများ၏ တာဝန်ဝတ္တရားများ၊ အထူးသဖြင့် မသန်စွမ်းသူများအားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော အခြားလူ့အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အသိအမှတ်ပြုထားသည်။ အဆိုပါတာဝန်ဝတ္တရားများကို လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် လူ့ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အခြေခံသဘောတရားများနှင့် ထိရောက်စွာအသုံးပြုနိုင်မှု မြှင့်တင်ရန် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရများ၊ အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်သူများနှင့် တာဝန်ရှိသူများအားလုံးကို စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ခြင်း အပါအဝင် အထောက်အကူ ဖြစ်စေမည့် ဝန်းကျင်တစ်ခုကို ဖန်တီးပေးရန် တာဝန်ရှိသည်။ ဤသဘောဖြင့် မာစတာပလန်ကို သက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်း အမျိုးမျိုး တို့က ယင်းတို့၏ သက်ဆိုင်ရာ ဦးစားပေးနယ်ပယ်များအလိုက် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများကို အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် လည်းကောင်း၊ သီးခြားအစီအစဉ်များအဖြစ်လည်းကောင်း၊ လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နိုင်ပြီး တိုးတက်မှု အခြေအနေများကို သက်ဆိုင်ရာ အစည်းအဝေးများတွင် အစီရင်ခံရမည် ဖြစ်သည်။

၄.၂။ AMMSWD သည် မဏ္ဍိုင်များအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအတွက် အချက်အချာ ဖြစ်သည့်အလျောက် မာစတာပလန် အကောင်အထည်ဖော်မှုကို ကြီးကြပ်ရမည် ဖြစ်ပြီး အသိုက်အမြှူသုံးခုအတွင်း တိုးတက်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ အာဆီယံ အတွင်းရေးမှူးချုပ်ရုံးထံမှ နှစ်စဉ်အစီရင်ခံစာကို လက်ခံရရှိမည်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ အစီရင်ခံစာအား အာဆီယံအသိုက်အမြှူ ကောင်စီများ^{၂၆} သို့ ဆက်လက်ပေးပို့ရမည်ဖြစ်သည်။

^{၂၅} ASEAN Community Blueprints

^{၂၆} ASEAN Community Councils

4.3. The ASEAN Secretariat shall report the progress of the implementation of the Enabling Masterplan for the three Communities to the Joint Consultative Meeting (JCM).

4.4. The Coordinating Conference of the APSC (ASCCO), the Committee of the Whole (COW) for AEC and the Coordinating Conference on the ASCC (SOC-COM) shall have a standing agenda item on the progress of implementation of the Enabling Masterplan during their respective conferences.

4.5. The implementation of the Enabling Masterplan shall employ strategies and approaches that will maximise the role of ASEAN Organs and Bodies, encourage participation of civil society organisations, in particular organisations of persons with disabilities, to enhance opportunities for stakeholder engagement and partnership, including but not limited to, regular public-private-people partnerships (PPPP) conference, social entrepreneurship, and corporate social responsibility for inclusive and sustainable development.

V. Monitoring and Evaluation

5.1. The review and assessment of the Enabling Masterplan shall utilise an existing or agreed upon Monitoring and Evaluation (M&E) Strategy and Results framework, which includes targets, indicators, and evaluation criteria. Other appropriate approaches and methodologies, including but not limited to systematic collection of data and qualitative and quantitative evaluations, are encouraged to assess the impact of policies/programmes/projects arising from the Enabling Masterplan at the regional, national, and sectoral levels.

5.2. A Mid-Term Evaluation, covering the period of 2018–2021, and an End-of-Term Evaluation, covering the period of 2021–2025, will be conducted to monitor progress and evaluate outcomes/impacts towards achievement of the Enabling Masterplan under the leadership of SOMSWD. The Mid-Term Evaluation will consider enhancing the implementation of the Enabling Masterplan for persons with different types of disabilities, including migrant workers with disabilities, among others.

5.3. The participation of civil society organisations, and in particular organisations of persons with disabilities, in the monitoring and evaluation of the Enabling Masterplan is crucial for ensuring its effective implementation.

၄.၃။ အာဆီယံအတွင်းရေးမှူးချုပ်ရုံးသည် အသိုက်အမြို့ သုံးရပ်အတွက် မာစတာပလန် အကောင်အထည်ဖော်ရေး တိုးတက်မှု အခြေအနေကို ပူးတွဲညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရေးအစည်းအဝေး^{၂၇} သို့ တင်ပြရမည်။

၄.၄။ APSC ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရေးအစည်းအဝေး (ASCCO)၊ AEC အတွက် အားလုံးပါဝင်သောကော်မတီ^{၂၈} (COW) နှင့် ASCC ဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရေး အစည်းအဝေး (SOC-COM) တို့တွင် ၎င်းတို့၏ သက်ဆိုင်ရာ အေဂျင်ဒါများအတွင်း မာစတာပလန် အကောင်အထည်ဖော်မှု အခြေအနေနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အစီအစဉ်တစ်ခု ထည့်သွင်းရမည် ဖြစ်သည်။

၄.၅။ မာစတာပလန် အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အာဆီယံအဖွဲ့အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို အကောင်းဆုံး အသုံးပြုမည့် မဟာဗျူဟာများနှင့် ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းများအား အသုံးပြုရမည်ဖြစ်သည်။ အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ရေး (PPP) အစီအစဉ်များ၊ စွန့်ဦးတီထွင်လုပ်ငန်းများအပါအဝင် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ ပူးပေါင်းပါဝင် ဆောင်ရွက်ရေး အတွက် အခွင့်အလမ်းများကို မြှင့်တင်နိုင်ရန် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ အထူးသဖြင့် မသန်စွမ်း အဖွဲ့အစည်းများကို အားပေး တိုက်တွန်းကာ အားလုံးပါဝင်နိုင်သော ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အတွက် လူမှုတာဝန်ယူမှုတို့ကို ပေါင်းစပ် ပေးရမည် ဖြစ်သည်။

၅။ စောင့်ကြည့်အကဲဖြတ်ခြင်း။

၅.၁။ မာစတာပလန် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် အကဲဖြတ်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဦးတည်ချက်များ၊ ညွှန်းကိန်း များ နှင့် အကဲဖြတ်ခြင်းဆိုင်ရာ စံနှုန်းများပါဝင်သော M&E မဟာဗျူဟာနှင့် ရလဒ်မူဘောင်တို့အရ သဘောတူထားသော သို့မဟုတ် လက်ရှိ ကျင့်သုံးနေသော အချက်အလက်များ စနစ်တကျကောက်ယူခြင်းနှင့် အရည်အသွေး/ အရေအတွက် ဆိုင်ရာ အကဲဖြတ်ခြင်းများ အပါအဝင် သင့်လျော်ရာ နည်းစနစ်များ ကို အသုံးပြုရမည်ဖြစ်သည်။ ဒေသဆိုင်ရာ အဆင့်၊ နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် သက်ဆိုင်ရာ ကဏ္ဍများ၌ မာစတာပလန်မှ ထွက်ပေါ်လာသော မူဝါဒများ၊ အစီအစဉ်များ၊ စီမံချက် များ စသည်တို့၏ သက်ရောက်မှုတို့ကို အကဲဖြတ် လေ့လာရန် တိုက်တွန်းသည်။

၅.၂။ ၂၀၁၈-၂၀၂၁ ကာလဆိုင်ရာ ကြားဖြတ်အကဲဖြတ်လေ့လာမှုတစ်ခု နှင့် ၂၀၂၁-၂၀၂၅ ကာလဆိုင်ရာ အပြီးသတ် အကဲဖြတ် လေ့လာမှုများကို SOMSWD ၏ဦးဆောင်မှုဖြင့် ဆောင်ရွက်သွားမည် ဖြစ်ကာ မာစတာပလန် တိုးတက်မှု ကို အကဲဖြတ်သွားမည် ဖြစ်သည်။ ကြားဖြတ်အကဲဖြတ်ခြင်းမှတစ်ဆင့် အခြားသောလုပ်ငန်းများနှင့်အတူ မသန်စွမ်း ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမားများအပါအဝင် မသန်စွမ်းမှု အမျိုးမျိုးရှိသူများ အတွက် မာစတာပလန် အကောင်အထည်ဖော် မှု ပိုမိုကောင်းမွန်စေရေးကို ထည့်သွင်း စဉ်းစား သွားမည်ဖြစ်သည်။

၅.၃။ မာစတာပလန် စောင့်ကြည့်ခြင်းနှင့် အကဲဖြတ်ခြင်းလုပ်ငန်းတွင် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အထူးသဖြင့် မသန်စွမ်း အဖွဲ့အစည်းများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုသည် လုပ်ငန်းထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရေးအတွက် အရေးပါသည်။

^{၂၇} Joint Consultative Meeting (JCM)

^{၂၈} Committee of the Whole

VI. Capacity-building and Partnership for Change

6.1. Persons with disabilities, organisations of persons with disabilities, relevant government officials, civil society organisations, and other stakeholders shall be engaged in capacity-building activities for them to have the opportunity to gain appropriate knowledge, experience, and skills to translate international commitments into outcomes at the community level and to further the inclusion of persons with disabilities. Capacity-building activities will be focused towards enabling equal and equitable opportunity for social and economic inclusion, including the areas of health, education, employment, civil service, technological innovation, financial inclusion, entrepreneurship, reasonable accommodation on various services, and creating an inclusive environment for judicial and political processes, social events and leisure activities.

6.2. Disability-inclusive development will also be advanced by sharing information. The utility of research and information, including statistical data, research publications, and information on best practices is maximised by their broad dissemination. Effective distribution includes making such materials and information, as well as international instruments, as widely available in different languages and accessible formats as possible.

6.3. Regular policy dialogue events will be held to ensure integration of the three ASEAN Community pillars on cross-cutting issues with regard to persons with disabilities with participation of all relevant stakeholders including government officials, organisations of persons with disabilities and CSOs.

၆။ အပြောင်းအလဲအတွက် စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း

၆.၁။ မသန်စွမ်းသူများ၊ မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများ၊ သက်ဆိုင်ရာအစိုးရတာဝန်ရှိသူများ၊ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် အခြားသော သက်ဆိုင်သူများအနေဖြင့် နိုင်ငံတကာ ကတိကဝတ်များကို ရပ်ရွာလူထုအဆင့်ရှိ ရလဒ်များအဖြစ် အသွင်ပြောင်းရန်နှင့် မသန်စွမ်းသူများ ပါဝင်ကိုယ်စားပြုရေးတို့အတွက် သင့်လျော်သည့် အသိပညာ၊ အတွေ့အကြုံ နှင့် ကျွမ်းကျင်မှုများ ရရှိနိုင်ရေး အခွင့်အလမ်းများ ရရှိစေရန် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေး အစီအစဉ်များတွင် ချိတ်ဆက်ပါဝင် ဆောင်ရွက်ရမည်။ စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ရေး လှုပ်ရှားမှုများတွင် ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး၊ အလုပ်အကိုင်၊ ဝန်ဆောင်မှု များ၊ နည်းပညာဆန်းသစ်တီထွင်မှု၊ ဘဏ္ဍာရေး ပါဝင်မှု၊ စွန့်ဦးတီထွင်မှု၊ ဝန်ဆောင်မှုအမျိုးမျိုးတွင် လိုက်လျောညီထွေ ရှိမှုအပါအဝင် လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးကဏ္ဍတို့တွင် တန်းတူ ညီမျှအခွင့်အရေး ရရှိစေရန် အလေးထားဆောင်ရွက်ရ မည်။ ထို့အပြင် တရားစီရင်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ၊ လူမှုရေး ပွဲလမ်းများနှင့် အပန်းဖြေလှုပ်ရှားမှုများအတွက် အားလုံးပါဝင်နိုင်သည့် ဝန်းကျင်တစ်ခုကိုလည်း ဖန်တီးပေးရပါမည်။

၆.၂။ သတင်းအချက်အလက်များ မျှဝေခြင်းဖြင့် မသန်စွမ်းသူများပါဝင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကိုလည်း လုပ်ဆောင် နိုင်သည်။ စာရင်းဇယားအချက်အလက်များ၊ သုတေသနထုတ်ဝေမှုများနှင့် အမှုအကျင့်ကောင်းများဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို ကျယ်ပြန့်စွာ ဖြန့်ဝေခြင်းဖြင့် အကောင်းဆုံးအသုံးပြုနိုင်ရန် လုပ်ဆောင်ပေးရမည်။ ထိရောက် သည့် သတင်းအချက်အလက် ဖြန့်ဝေမှုတွင် သက်ဆိုင်ရာ ဘာသာစကားအမျိုးမျိုးနှင့် မသန်စွမ်းမှုအလိုက် အဆင်ပြေ လွယ်ကူစေမည့် ပုံစံများဖြင့် ထုတ်လုပ် ဖြန့်ဝေခြင်းသည်လည်း ပါဝင်သည်။

၆.၃။ မသန်စွမ်းသူများအား အစိုးရတာဝန်ရှိသူများ၊ မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ အပါအဝင် ဆက်စပ်ပတ်သက်နေသည့် အဖွဲ့အစည်းများအားလုံးနှင့် လက်တွဲဆောင်ရွက်ရာတွင် အခြေအနေအမျိုးမျိုး၌ အာဆီယံ လူ့ အသိုက်အမြို့ ၃ ရပ်စလုံး၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ရရှိစေရန် မူဝါဒရေးရာ ဆွေးနွေးပွဲများကို ပုံမှန်ကျင်းပ သွားမည်ဖြစ်သည်။

**ASEAN Enabling Masterplan 2025:
Mainstreaming the Rights of Persons with Disabilities**

ASEAN Political– Security Community (APSC) Blueprint 2025	Key Action Points
A. Rules-based, People-oriented, People-centred Community	APSC 1 Encourage taking all appropriate legislative and administrative measures to promote and protect the rights of persons with disabilities to fully and meaningfully participate in public and political life to vote, to be elected and to access to justice on an equal basis with those without disabilities; APSC 2 Encourage access to information from public and private sector websites on reasonable accommodation for court services, elections, accessible election and universal design polling stations, and other political processes by developing a disability-inclusive system with the use of new technologies and alternative formats such as braille, audio, closed-captioned and/or audio-described videos, and universally designed electronic formats, making available subtitles in the videos and television, assistance of professional sign language interpreters, and cartoon materials for persons with learning disabilities; APSC 3 Establish accessible networks of legal aid professionals and organisations specialised in disability and human rights to provide legal assistance to persons with disabilities who are unable to afford legal representation; APSC 4 Conduct training and capacity-building activities on disability perspectives and human rights principles and their application in the daily work of legal professionals such as lawyers, judges, prosecutors, correctional officers, social welfare officers, police and others as a means of respecting, protecting and fulfilling these rights; APSC 5 Raise awareness within the judiciary, political bodies, and election commissions on the rights of persons with disabilities and disability inclusion through the celebration of the International Day of Persons with Disabilities (IDPD) and other relevant events, such as arts and sports events as well as various communication and informative media; APSC 6 Encourage ASEAN Member States to enhance engagement with the UN Committee on the Rights of Persons with Disabilities and other international mechanisms particularly through the submission of country reports on implementation of the UNCRPD, UNCEDAW, and UNCRC; APSC 7 Strengthen the network of organisations of persons with disabilities and government agencies that handle persons with disabilities concerns in ASEAN and encourage their coordination with ASEAN counterparts in the effective implementation of international and regional human rights commitments through the following:

အာဆီယံဒေသတွင်း ကဏ္ဍစုံ၌ မသန်စွမ်းသူများ အားလုံး ပါဝင်နိုင်မည့် စီမံချက် - ၂၀၂၅
မသန်စွမ်းသူများ၏အခွင့်အရေးများကို ဦးစားပေးအနေဖြင့်လုပ်ဆောင်ခြင်း။

အာဆီယံနိုင်ငံရေး- လုံခြုံရေး အသိုက်အမြုံ (APSC) အသေးစိတ် အစီအစဉ် ၂၀၂၅	အဓိက ဆောင်ရွက်မည့် အချက်များ
(က) စည်းမျဉ်းအခြေပြု၊ လူထု ဦးစားပေး၊ လူထုဗဟို ပြု အသိုက်အမြုံ	APSC 1 - မသန်စွမ်းသူများအနေဖြင့် သန်စွမ်းသူများနည်းတူ တန်းတူညီမျှ မဲပေးခွင့်၊ ရွေးကောက် ခံပိုင်ခွင့်၊ တရားမျှတမှုကို ရရှိခံစားပိုင်ခွင့် တို့ရှိခြင်းဖြင့် ပြည်သူ့ရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးတို့တွင် အဓိပ္ပါယ် ရှိစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်ကို မြှင့်တင်ပေးရန်။ APSC 2 - တရားရုံးဝန်ဆောင်မှုများ၊ ရွေးကောက်ပွဲများနှင့် မဲရုံများ၊ အခြား သောနိုင်ငံရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ အတွက် လက်လှမ်းမီ ရယူနိုင်ရေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကို အများ ပိုင် နှင့် ပုဂ္ဂလိကပိုင် ဝက်ဆိုဒ်များမှ ရယူနိုင်ရေးကို အားပေးလှုံ့ဆော်မည်။ ထိုသို့ ဆောင်ရွက် ရာတွင် မျက်မမြင် လက်စမ်းစာများ၊ အသံစနစ်များ၊ စာတန်းထိုးနှင့် ကျွမ်းကျင်သည့် လက် သင်္ကေတပြ ဘာသာစကား စကားပြန်များ အပါအဝင် မသန်စွမ်းသူတိုင်း လက်လှမ်းမီရယူနိုင် သည့် ပုံစံများကို အသုံးပြုရန်။ APSC 3 - ရှေ့နေမဌာနနိုင်သည့် မသန်စွမ်းသူများအတွက် ဥပဒေအထောက်အကူ ပေးနိုင် ရန် မသန်စွမ်းမှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကို အထူးပြုလေ့လာထားသည့် ဥပဒေ အထောက်အကူပြု ကျွမ်းကျင်သူများ၊ အဖွဲ့အစည်းများ၊ ကွန်ရက်များကို တည်ထောင်ရန်။ APSC 4 - ရှေ့နေများ၊ တရားသူကြီးများ၊ ဥပဒေရေးရာ တာဝန်ရှိသူများ၊ အကျဉ်းဦးစီးဌာန အရာရှိများ၊ လူမှုဖူလုံရေး အရာရှိများ၊ ရဲများနှင့် တရားရေးဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ၏ နေ့စဉ်လုပ်ငန်းခွင် တွင် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးကို လေးစားကာကွယ်နိုင်ရန်အတွက် မ သန်စွမ်းမှု ရှုထောင့်၊ လူ့ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများနှင့် ပတ်သက်သည့် စွမ်းရည်မြှင့်တင် ရေး အစီအစဉ်များ ဖြည့်ဆည်း ဆောင်ရွက်ရန်။ APSC 5 - တရားစီရင်ရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် ရွေးကောက်ပွဲ ဆိုင်ရာ ကဏ္ဍများတွင် မသန်စွမ်း အခွင့်အရေး နှင့် မသန်စွမ်းသူများ ချန်လှပ်ထားရေးဆိုင်ရာ အသိပညာ ပေးမှုတို့ကို အပြည်ပြည် ဆိုင်ရာ မသန်စွမ်းသူများ နေ့ အပါအဝင် အနုပညာနှင့် အားကစားပွဲများ ကဲ့သို့သော အခမ်းအနား များတွင် မီဒီယာ ချန်နယ် အသီးသီး တို့မှ တစ်ဆင့် မြှင့်တင်ရန်။ APSC 6 - အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအား ကုလသမဂ္ဂ မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကော်မတီ အပါအဝင် အခြားသော နိုင်ငံတကာ ယန္တရားလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက် မှု မြှင့်တင်ရန် အားပေးမည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် UNCRPD, UNCEDAW, UNCRC တို့ အကောင်အထည် ဖော်မှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံအလိုက် အစီရင်ခံစာများ တင်သွင်းစေခြင်းဖြင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှု အားကောင်းစေရန်။ APSC 7 - အာဆီယံဒေသအတွင်း မသန်စွမ်းသူများအရေးကိစ္စကို ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းနေကြသည့် မသန်စွမ်းသူများဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရအေဂျင်စီများ၏ ကွန်ရက်ကို အားကောင်း အောင် ဆောင်ရွက်မည်။ ထို့ပြင် အောက်ပါတို့မှတစ်ဆင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာနှင့် ဒေသအဆင့် လူ့ အခွင့်အရေး ကတိကဝတ်များ ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် အာဆီယံမိတ်ဖက်များ နှင့် ညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်ရန် -

	APSC 7.1 Develop a pool of experts on disability rights, including expert persons with disabilities to promote understanding, knowledge and appreciation for the diversity of challenges and state policy innovations in ASEAN Member States, including through the ASEAN University Network (AUN) and ASEAN Studies Centres; APSC 7.2 Organising capacity-building activities for government officials, think-tanks, youth and civil society organisations (CSOs) to share experiences on democracy and principles of democratic inclusion for persons with disabilities; APSC 7.3 Promote inclusive dialogue and partnership among governments and stakeholders to develop and implement initiatives that can enhance participatory and effective governance for persons with disabilities; APSC 7.4 Support the ASEAN Foundation to strengthen its collaboration with the private sector and other relevant stakeholders to instil corporate social responsibility in making private sector information, services and spaces inclusive of persons with disabilities; APSC 7.5 Enhance cooperation between ALAWMM and ALA and other Track II organisations including organisations of persons with disabilities, through seminars, workshops and research on international law, and application of international conventions such as CRPD to national legal frameworks; APSC 7.6 Encourage interaction and consultation, where appropriate, among AI-CHR, relevant ASEAN Sectoral Bodies and other stakeholders, including organisations of persons with disabilities, and CSOs concerned with the promotion and protection of the rights of persons with disabilities including through sustaining an annual AICHR regional dialogue on the rights of persons with disabilities; APSC 7.7 Encourage engagement of organisations of persons with disabilities with the ASEAN Inter-Parliamentary Assembly and ASEAN governments at national level in promoting a rules-based ASEAN Community, including the implementation of the ASEAN Enabling Masterplan at the national level; APSC 7.8 Promote outreach and joint activities between ASEAN Bodies and ASEAN stakeholders, including organisations of persons with disabilities, persons with disabilities and the organisations that represent them at the national and regional levels.
--	---

	• APSC 7.1 မတူကွဲပြားမှုကြောင့်ပေါ်ပေါက်လာသည့် စိန်ခေါ်မှုများနှင့် နိုင်ငံတော်ဆိုင်ရာ မူဝါဒဆန်းသစ်တီထွင်မှုများကို နားလည်မှု၊ ဗဟုသုတနှင့် စိန်ခေါ်မှုပေါင်းစုံ အသိအမှတ် ပြုလျက် မသန်စွမ်းအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူများ ကိုစုဝေး အသုံးပြုရန်၊ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် အာဆီယံတက္ကသိုလ်ကွန်ရက်²⁹ နှင့် အာဆီယံလေ့လာရေး စင်တာများ³⁰ များမှတဆင့် ဆောင်ရွက်ရန်။ • APSC 7.2 အစိုးရ တာဝန်ရှိသူများ၊ တတ်သိပညာရှင်များ၊ လူငယ်နှင့် အရပ်ဘက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ အတွက် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေး အစီအစဉ်များကို အကောင်အထည် ဖော်ပြီး နောက် မသန်စွမ်းသူများအတွက် ဒီမိုကရေစီဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ မျှဝေပေးရန်။ • APSC 7.3 မသန်စွမ်းသူများ ပါဝင်လှုပ်ရှားရေးနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှုကဏ္ဍ တိုးတက်လာစေရန် အစိုးရ အဖွဲ့များ၊ သက်ဆိုင်ပတ်သက်သူများအကြား ပါဝင်ဆွေးနွေးမှုနှင့် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေး မြှင့်တင်ရန်။ • APSC 7.4 ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ သတင်းအချက်အလက် ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် လှုပ်ရှားမှုများတွင် မသန်စွမ်းသူများပါဝင်လာစေရေး ထည့်သွင်းရာ၌ ကော်ပိုရေးရှင်းများ၏ လူမှုတာဝန်ရှိမှု နှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုတို့ အားကောင်းလာစေရေး အာဆီယံဖောင်ဒေးရှင်းအား ပံ့ပိုးကူညီရန်။ • APSC 7.5 နှီးနှောဖလှယ်ပွဲများ၊ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများနှင့် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေများကို သုတေသနပြုခြင်းများ၊ CRPD ကဲ့သို့သော နိုင်ငံတကာ သဘောတူညီချက်များကို အမျိုးသားအဆင့် ဥပဒေမူဘောင်များတွင် အသုံးပြုနိုင်ရန် ALAWMM၊ ALA နှင့် မသန်စွမ်း အဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် အခြားသော အဖွဲ့အစည်းများ အကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ကို တိုးမြှင့်ရန်။ • APSC 7.6 AICHR အပါအဝင် သင့်လျော်သည့် အာဆီယံအဖွဲ့အစည်းများ၊ အခြားဆက်စပ် ပတ်သက်နေသူများအကြား အပြန်အလှန်ဆောင်ရွက်မှုနှင့် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်မှုတို့ ရှိလာစေရန် မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများ၊ မသန်စွမ်းသူများ အရေးကိစ္စ ဆောင်ရွက်နေသည့် CSOs များ ပါဝင်သည့် မသန်စွမ်းသူများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ AICHR ဒေသတွင်း နှစ်ပတ်လည်တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲကို မပျက်မကွက်ကျင်းပခြင်း ဖြင့် ရေရှည်တည်တံ့စေရန်။ • APSC 7.7 နိုင်ငံတော်အဆင့် မာစတာပလန် အကောင်အထည် ဖော်ခြင်းအပါအဝင် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကိုအခြေခံသည့် အာဆီယံ အသိုက်အမြှံ³¹ ပေါ်ပေါက်လာစေရန် မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများက အာဆီယံ ပါလီမန်များ အဖွဲ့³²၊ အာဆီယံ အစိုးရများ³³ နှင့် အတူထိတွေ့ဆောင်ရွက်ခြင်းကို တိုက်တွန်းအားပေးရန်။ • APSC 7.8 မသန်စွမ်းသူများ၊ မသန်စွမ်းသူများအား အမျိုးသားအဆင့်နှင့် ဒေသဆိုင်ရာအဆင့်တို့တွင် ကိုယ်စားပြုသည့် အဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် အာဆီယံအဖွဲ့များ³⁴၊ အာဆီယံ ပါဝင်ပတ်သက်သူများ³⁵ အကြား ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများနှင့် ပူးတွဲဆောင်ရွက်မှုများကို မြှင့်တင်ရန်။
--	---

²⁹ ASEAN University Network – AUN

³⁰ ASEAN Studies Centers

³¹ Rules-based ASEAN Community

³² Inter-Parliamentary Assembly

³³ ASEAN Governments

³⁴ ASEAN Bodies

³⁵ ASEAN Stakeholders

B. Peaceful, Secure, and Stable Region	APSC 8 Strengthen national and local policies to provide reasonable accommodation to children, youth, women, and elderly/older persons who often experience some form of disability due to ageing; APSC 9 Encourage cooperation between sectoral bodies and organisations of persons with disabilities to contribute to the effective implementation of the Work Programme of the ASEAN Plan of Action to Combat Transnational Crimes including terrorism, violent extremism, illicit drug trafficking, trafficking in persons including women and children with disabilities, arms smuggling, sea piracy, money laundering international economic crimes and cybercrimes; APSC 10 Intensify efforts towards a Drug-Free ASEAN by producing accessible information and educational campaign materials for persons with disabilities and encouraging rehabilitation institutions to make their facilities and services in full conformity with universal design principles; APSC 11 Extend protection, in collaboration with organisations of persons with disabilities, for refugees and asylum seekers with disabilities in accordance with international and national legal obligations of ASEAN Member States, including under the UNCRPD; APSC 12 Harmonise the efforts of the ASEAN Committee on Disaster Management (ACDM), ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on Disaster Management (AHA Centre), ASEAN Regional Disaster Emergency Response Simulation Exercise (ARDEX),
---	---

ခ။ ငြိမ်းချမ်း၊ လုံခြုံပြီး တည်ငြိမ်သော ဒေသ	APSC 8 - ကလေးများ၊ လူငယ်များ၊ အမျိုးသမီးများ နှင့် အသက်အရွယ် ကြီးရင့်မှုကြောင့် မသန်စွမ်းမှု တစ်နည်းမဟုတ် တစ်နည်း ခံစားရသည့် သက်ကြီးရွယ်အိုများအတွက် သင့်လျော်သော စီမံ ဆောင်ရွက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာစေရန်အတွက် နိုင်ငံအဆင့်နှင့် ဒေသအဆင့် မူဝါဒများကို ပိုမို အားကောင်း ခိုင်မာလာစေရန်။ APSC 9 - အကြမ်းဖက်မှု၊ အစွန်းရောက်ဝါဒ၊ တရားမဝင် မူးယစ်ဆေးဝါး ရောင်းဝယ် ဖောက်ကားမှု၊ မသန်စွမ်းအမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးသူငယ်များ အပါအဝင် လူကုန်ကူးခြင်း၊ လက်နက်မှောင်ခိုခြင်း၊ ပင်လယ်ဓားပြမှု ကျူးလွန်ခြင်း၊ ငွေကြေးခဝါချခြင်း၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စီးပွားရေး ရာဇဝတ်မှု နှင့် ဆိုက်ဘာမှုခင်းများ³⁶ စသည်တို့ပါဝင်သော နိုင်ငံဖြတ်ကျော်မှုခင်းများ တိုက်ဖျက်ရေး အာဆီယံ လုပ်ငန်း စီမံချက်³⁷ လက်တွေ့အစီအစဉ် ကို ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရေး အားဖြည့် ပေးရန် အတွက် အာဆီယံအဖွဲ့များနှင့် မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများအကြား ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုကို တိုက်တွန်းအားပေးရန်။ APSC 10 - မူးယစ်ဆေးဝါးမှ ပြန်လည်ထူထောင်ရေး လုပ်ဆောင်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ အနေဖြင့် မသန်စွမ်းသူများ လက်လှမ်းမီရယူနိုင်မည့် သတင်းအချက်အလက်များနှင့် ပညာပေးလှုံ့ဆော်မှု ပစ္စည်းများ ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ဝန်ဆောင်မှုများကို အားလုံးလက်လှမ်းမီ ရယူနိုင်စေရန် စီစဉ်ပေးခြင်း၊ စသည့် နည်းလမ်းများဖြင့် မူးယစ်ကင်းစင်သည့်အာဆီယံ³⁸ ဖြစ်ရေး အားထုတ်မှုများကို အရှိန်အဟုန် မြှင့်တင်ရန်။ APSC 11 - မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ဖြင့် CRPD အပါအဝင် နိုင်ငံတကာ နှင့် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ³⁹ မသန်စွမ်းဒုက္ခသည်များ၊ ခိုလှုံခွင့် လျှောက်ထားသူများ အား အကာအကွယ်ပေးမှုကို မြှင့်တင်ရန်။ APSC 12 - သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ မကျရောက်မီ၊ ကျရောက်နေစဉ် ကာလအတွင်း နှင့် ကျရောက်ပြီး နောက်ပိုင်းတို့၌ မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်နိုင်ရန် နိုင်ငံတကာ နှင့် ဒေသအလိုက် မသန်စွမ်းမှုဆိုင်ရာ၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မူဘောင်များ၊ အောက်ပါမူဘောင်များရှိ သတ်မှတ်ချက်များ နှင့် အတူ လုပ်ဆောင်ရန် - • သဘာဝဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှု အာဆီယံကော်မတီ⁴⁰ ACDM • သဘာဝဘေးဒဏ် စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှု အကူအညီပေးရေး အာဆီယံ ညှိနှိုင်းဆက်သွယ်ရေးစင်တာ⁴¹ AHA Center • အာဆီယံဒေသတွင်း ဘေးအန္တရာယ် အရေးပေါ်တုံ့ပြန်ရေး နှိုးဆော်မှုလေ့ကျင့်ခန်း⁴² ARDEX
--	--

³⁶ Terrorism, violent extremism, illicit drug trafficking, trafficking in persons including women and children with disabilities, arms smuggling, sea piracy, money laundering, international economic crimes, and cybercrimes.

³⁷ ASEAN Plan of Action to Combat Transnational Crimes

³⁸ Drug-Free ASEAN

³⁹ In accordance with international and national legal obligations of ASEAN Member States

⁴⁰ ASEAN Committee on Disaster Management - ACDM

⁴¹ ASEAN Coordination Centre for Humanitarian Assistance on Disaster Management (AHA Centre)

⁴² ASEAN Regional Disaster Emergency Response Simulation exercise (ARDEX)

B. Peaceful, Secure, and Stable Region	and the ASEAN Regional Forum Disaster Relief Exercise (ARF DiRex) and the provisions of the ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response (AADMER), the ASEAN Joint Disaster Response Plan (AJDRP), and the Declaration on One ASEAN One Response with international and regional disability and human rights frameworks to protect the rights of person with disabilities before, during, and after the disasters; APSC 13 Develop disability-inclusive disaster resilience plans in consultation with organisations of persons with disabilities and persons with disabilities including budget allocation, assistive device, medical treatment, accessibility to healthcare and accommodation services, emergency situation preparation, disaster response strategies, disaster relief plans and services, and monitoring and evaluation mechanisms to mitigate the impacts of disasters on persons with disabilities, particularly women, children, elderly/older persons; APSC 14 Establish a network of disability and human rights professionals among emergency response managers and responders and consult network of organisations of persons with disabilities in the planning, implementation, and evaluation of policies and programs on disaster and emergency preparedness; APSC 15 Promote the sharing of innovations, good practices and lessons learned on disability inclusive disaster management plans, programmes, and procedures, including but not limited to regional dialogues with organisations of persons with disabilities, ASEAN bodies and organs as well as relevant stakeholders; APSC 16 Support an effective coordination mechanism among ASEAN sectoral bodies, national statistical ministries/institutions, and local communities that will focus on gathering and disseminating reliable, coherent, and comprehensive statistics on persons who are often greatly affected in disaster situations such as children, women, elderly/older persons, and persons with disabilities to ensure that this information informs decisions on effective allocation of disaster preparation resources.
--	--

	• ဘေးအန္တရာယ်ကူညီကယ်ဆယ်ရေး လေ့ကျင့်မှု အာဆီယံ ဒေသတွင်းဖိုရမ်⁴³ ARF DiRex • သဘာဝဘေးအန္တရာယ် စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် အရေးပေါ်တုံ့ပြန်ရေး အာဆီယံသဘောတူညီချက်⁴⁴ AADMER • အာဆီယံပူးတွဲ သဘာဝဘေးအန္တရာယ် တုံ့ပြန်ရေးအစီအမံ⁴⁵ AJDRP • တစ်ခုတည်းသော အာဆီယံ - တစ်ခုတည်းသော တုံ့ပြန်မှု⁴⁶ APSC 13 - သဘာဝဘေးအန္တရာယ် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့်ကြံ့ခိုင်ရေး အစီအမံများ တိုးတက် ဖွံ့ဖြိုးအောင်လုပ်ဆောင်ရာတွင် မသန်စွမ်းသူများ၊ မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းပြီး လုပ်ဆောင်ရမည်။ ထိုအထဲတွင် ဘတ်ဂျက်ခွဲဝေသုံးစွဲမှု၊ အထောက်အကူပြု ကိရိယာနှင့် ဆေးဝါး ကုသမှု၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ခိုလှုံရာနေရာဝန်ဆောင်မှုများ ကို လက်လှမ်းမီရယူနိုင်ရေး၊ အရေးပေါ် အခြေအနေပြင်ဆင်မှု၊ ဘေးအန္တရာယ်တုံ့ပြန်ရေး မဟာဗျူဟာများ၊ သဘာဝဘေး လျော့ပါးရေး အစီအမံများ နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ၊ စောင့်ကြည့်၊ အကဲဖြတ်ခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များ စသည်တို့တွင် မသန်စွမ်းသူများ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများ၊ ကလေးများ၊ သက်ကြီး ရွယ်အိုများ အပေါ် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များမှ သက်ရောက်မှုများ လျော့ကျစေရန် ထည့်သွင်းရမည်။ APSC 14 - မသန်စွမ်းမှုရေးရာနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူများ၊ အရေးပေါ်တုံ့ပြန်ရေး မန်နေဂျာများ၊ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ပေးသူများ ပါဝင်သည့် ကွန်ရက်တစ်ခုတည်းထောင် ကာ မသန်စွမ်း အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းလျက် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်နှင့် အရေးပေါ် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှု ဆိုင်ရာ မူဝါဒများနှင့် အစီအစဉ်များကို ရေးဆွဲခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော် ခြင်းနှင့် အကဲဖြတ်ခြင်း တို့ ဆောင်ရွက်ရန်။ APSC 15 - မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများ၊ အာဆီယံအဖွဲ့အစည်းများနှင့်လက်အောက်ခံ အဖွဲ့ အစည်းများ⁴⁷၊ အကျိုးစီးပွားပါဝင်ပတ်သက်သူများ⁴⁸ နှင့် ဒေသတွင်းတွေ့ဆုံဆွေးနွေး⁴⁹ ရာတွင် မသန်စွမ်းသူများ အကျိုးဝင် သဘာဝဘေးအန္တရာယ် စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ်များ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း များ မှ ရရှိလာသည့် တီထွင်ဆန်းသစ်မှု၊ ကောင်းမွန်သော အလေ့အထနှင့် သင်ခန်းစာများကို မျှဝေခြင်းဖြင့် မြှင့်တင်ရန်။ APSC 16 - သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်သည့်အခါ ထိခိုက်လွယ်သူများ (ဥပမာ ကလေးသူငယ်၊ အမျိုးသမီး၊ သက်ကြီးရွယ်အို၊ မသန်စွမ်းသူများ) နှင့် ပတ်သက်သည့် ယုံကြည် စိတ်ချရသော၊ ခိုင်မာ သော၊ ပြည့်စုံသော ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များ စုဆောင်းဖြန့်ဝေပေး နေသည့် အာဆီယံ ကဏ္ဍ အလိုက် အဖွဲ့အစည်းများ⁵⁰၊ နိုင်ငံအဆင့်စာရင်းအင်း ဝန်ကြီးဌာန/ အဖွဲ့အစည်းများ⁵¹၊ ဒေသတွင်း လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ⁵² အကြား ထိရောက်သည့် ညှိနှိုင်းရေးယူမှု ယာယီ ဖြစ်ပေါ်လာရေးကို ပံ့ပိုး ကူညီရန်။
--	--

⁴³ ASEAN Regional Forum Disaster Relief Exercise (ARF DiRex)

⁴⁴ ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response (AADMER)

⁴⁵ ASEAN Joint Disaster Response Plan (AJDRP)

⁴⁶ One ASEAN One Response

⁴⁷ ASEAN Bodies and organizations

⁴⁸ Relevant stakeholders

⁴⁹ Regional dialogues

⁵⁰ ASEAN Sectoral Bodies

⁵¹ National Statistical Ministries/ Institutions

⁵² Local Communities

C. ASEAN Centrality in a Dynamic, and Outward-looking Region	APSC 17 Encourage regular meetings between relevant Senior Officials with organisations of persons with disabilities and persons with disabilities on the region's strategic direction for upholding the rights of persons with disabilities, in keeping with vision 2025 of "Forging Ahead Together"; APSC 18 Facilitate continuous capacity-building efforts and partnership among ASEAN Member States, Organs, and Bodies with organisations of persons with disabilities towards the full and effective promotion and protection of the rights of persons with disabilities and disability inclusion in the ASEAN Community; APSC 19 Encourage information sharing, of relevant meetings of ASEAN Sectoral Bodies and ASEAN-led mechanisms on cross-cutting issues such as the promotion and protection of disability rights and disability inclusion in the region; APSC 20 Encourage new partnerships with countries and organisations based on mutual interest and benefit as well as their support to ASEAN as a disability-friendly, inclusive society, and an enabling community for persons with disabilities.
D. Strengthened ASEAN Institutional Capacity and Presence	APSC 21 Promote the role of ASEAN as a key institution that protects the rights of persons with disabilities and disability inclusion, particularly by enhancing the capacity of the relevant units of the ASEAN Secretariat; APSC 22 Further amplify ASEAN presence and value as an enabling community and inclusive society for all persons with disabilities and strengthen coordination capacity in promoting and protecting disability rights by enhancing engagement between ASEAN Sectoral Bodies, organisations of persons with disabilities and relevant stakeholders; APSC 23 Ensure ASEAN awareness-raising activities and programmes are gender-sensitive and accessible to all segments of society, including persons with disabilities; APSC 24 Encourage ASEAN member states to include in the CRPD reports their coordination and disability inclusion activities at the ASEAN level with regard to promotion of the rights of persons with disabilities.

ဂ။ တိုးတက်ပြီး အမြင်ကျယ်သော ဒေသဖြစ်ရေးတွင် အာဆီယံ၏ အချက်အချာကျမှု	APSC 17 - သက်ဆိုင်သည့် အကြီးတန်းအရာရှိများကို မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများ၊ မသန်စွမ်းသူများနှင့် ပုံမှန်တွေ့ဆုံစေပြီး ၂၀၂၅ မျှော်မှန်းချက်ဖြစ်သည့် အတူတကွရှေ့သို့တွန်းအားပေးခြင်း⁵³ ဆောင်ပုဒ် နှင့် အညီ မသန်စွမ်းသူအခွင့်အရေးများအား ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်နိုင်မည့် ဒေသအဆင့် မဟာဗျူဟာ လမ်းညွှန်ချက်များကို ဆွေးနွေးစေရေး တွန်းအားပေးရန်။ APSC 18 - အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၊ လက်တံများနှင့် ပင်မအဖွဲ့အစည်းများအကြား စွမ်းရည်မြှင့်တင်မှုကို စဉ်ဆက်မပြတ် ကြိုးပမ်းတည်ဆောက်ရင်း မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများနှင့်လည်း မိတ်ဖက် ပြုနိုင်အောင် ကူညီပေးခြင်းတို့ဖြင့် အာဆီယံအသိုက်အမြုံ တွင် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများကို ထိရောက်စွာမြှင့်တင်ရန် နှင့် အကာအကွယ် ပေးရန်။ APSC 19 - မသန်စွမ်းသူအခွင့်အရေးများကို မြှင့်တင်ကာကွယ်ခြင်းနှင့် ဒေသတွင်း မသန်စွမ်းသူများ အကျိုးဝင်ရေး စသည့် အားလုံးဆက်စပ်နေသည့် အရေးကိစ္စရပ်များကို အာဆီယံကဏ္ဍအလိုက် အဖွဲ့အစည်းများ⁵⁴ နှင့် အာဆီယံဦးဆောင်သောယန္တရားများ⁵⁵ ၏ ဆက်စပ်ပတ်သက်နေသည့် အစည်းအဝေးများတွင် သတင်း အချက်အလက် မျှဝေရန် အားပေးရန်။ APSC 20 - အာဆီယံသည် မသန်စွမ်းသူများအပေါ် နွေးထွေးစွာ စောင့်ရှောက်သော၊ ဖယ်ကြဉ် မထားသော၊ အခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးပေးသော အသိုက်အမြုံတစ်ခုဖြစ်ပြီး အကျိုးစီးပွား ဆက်စပ်နေသည့်နိုင်ငံများ၊ အဖွဲ့အစည်းများအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အသစ်များပေါ်ပေါက်လာစေရေး တိုက်တွန်း အားပေးရန်။
ဃ။ အာဆီယံအဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် တည်ရှိမှုကို အားကောင်းစေခြင်း။	APSC 21 - အာဆီယံအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်ရုံးလက်အောက်ရှိသက်ဆိုင်ရာဌာနများ⁵⁶၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို မြှင့်တင်ပေးခြင်းဖြင့် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးနှင့် မသန်စွမ်းအကျိုးဝင်ရေး တို့ကို ကာကွယ် စောင့်ရှောက်သော အဓိက ထောက်တိုင်တစ်ခုဖြစ် အာဆီယံ၏ အခန်းကဏ္ဍကို မြှင့်တင်ရန်။ APSC 22 - အာဆီယံကဏ္ဍအလိုက်အဖွဲ့အစည်းများ⁵⁷၊ မသန်စွမ်းအဖွဲ့အစည်းများနှင့် သက်ဆိုင်ရာ ပါဝင် ပတ်သက်သူများအကြား ထိတွေ့ဆက်ဆံမှု တိုးမြှင့်ခြင်းဖြင့် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများကို မြှင့်တင် ကာကွယ်ရေးအတွက် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုစွမ်းရည် ပိုမိုအားကောင်းစေကာ အာဆီယံ၏ တည်ရှိမှုနှင့်တန်ဖိုးထားမှုများ⁵⁸ ကို ပိုမိုချဲ့ထွင်နိုင်စေရန်။ APSC 23 - အာဆီယံ၏ အသိပညာမြှင့်တင်ရေး လုပ်ငန်းများနှင့် အစီအစဉ်များသည် ကျား၊ မ လိင်ကွဲပြားမှု ဂျန်ဒါကို အလေးဂရုပြုပြီး မသန်စွမ်းသူများအပါအဝင် လူအဖွဲ့အစည်း၏ အစိတ်အပိုင်းအားလုံးသို့ ရောက်ရှိစေရေး သေချာစေရန်။ APSC 24 - အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ CRPD အစီရင်ခံစာများတွင် မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးကို မြှင့်တင်ပေးရာရောက်သည့် အာဆီယံအဆင့် မသန်စွမ်းသူများပါဝင်ရေး လှုပ်ရှားမှုများ၊ ညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်မှုများကို ထည့်သွင်းရေးသားစေရေး အားပေးတိုက်တွန်းရန်။

⁵³ Forging Ahead Together

⁵⁴ ASEAN Sectoral Bodies

⁵⁵ ASEAN-led mechanisms

⁵⁶ Relevant units of the ASEAN Secretariat

⁵⁷ ASEAN Sectoral Bodies

⁵⁸ ASEAN presence and value

ASEAN Economic Community (AEC) Blueprint 2025	Key Action Points
A. A Highly Integrated and Cohesive Economy	AEC 1 Develop policies that encourage inclusivity of persons with disabilities and the protection of rights of persons with disabilities in harmonising to CRPD concept and to remove obstacles of employment and business opportunities and encourage a disability-inclusive environment for entrepreneurship, enterprises, including social enterprises, cooperatives and regular businesses and e-commerce run by persons with or without disabilities; AEC 2 Enhance equal-opportunity marketplaces for persons with disabilities as consumers, clients, suppliers and entrepreneurs in all ASEAN Member States by facilitating more inclusive, accessible, and liberalised trade in services, financial services, and the facilitation of movement of skilled labour and business visitors; AEC 3 Enhance financial inclusion by encouraging the development of accessible financial institutions, equipment, and modes of conducting economic transactions such as universally designed banks, ATMs, banknotes and coins, debit/credit card, banking apps and websites, as well as enhancing financial literacy and consumer protection; AEC 4 Promote one-stop entrepreneur centres for persons with disabilities to provide information for start-up of Micro, Small, and Medium Enterprises (MSMEs), networking and funding information for entrepreneurs with disabilities and their family members.

၂၀၂၅ အာဆီယံစီးပွားရေး အသိုက်အမြုံ (AEC) အသေးစိတ် အစီအစဉ်	အဓိကလုပ်ဆောင်ချက်များ
က။ ကောင်းမွန်စွာ ပေါင်းစည်းထားသည့် စီးပွားရေး	AEC 1 - CRPD အယူအဆ⁵⁹ နှင့် ကိုက်ညီသည့် မသန်စွမ်းသူများ၏ ပါဝင်ခွင့်နှင့် အခွင့်အရေးများ ကာကွယ်ရေး တို့ကို အားပေးသည့် မူဝါဒများ ရေးဆွဲရန်၊ အလုပ်အကိုင်နှင့် စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများ တွင် မသန်စွမ်းသူများကြုံတွေ့နေရသည့် အတားအဆီးများကိုဖယ်ရှားရန်၊ လူမှုရေးလုပ်ငန်းများ၊ သမဝါယမများ၊ ပုံမှန်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် မသန်စွမ်းသူများသို့မဟုတ် သန်စွမ်းသူများ ပါဝင် လည်ပတ်နေသည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အပါအဝင် စွန့်ခွဲတီထွင်လုပ်ငန်းများ အတွက် မသန်စွမ်းသူများလိုက်လျောညီထွေရှိသည့်ပတ်ဝန်းကျင်⁶⁰ ဖြစ်ပေါ်လာစေရေး မူဝါဒများ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်အောင် တွန်းအားပေးရန်။ AEC 2 - အာဆီယံနိုင်ငံများအားလုံး၌ မသန်စွမ်းသူများကို စားသုံးသူများ၊ ဝန်ဆောင်မှုရယူသူများ၊ ကုန်ပစ္စည်းပံ့ပိုးပေးသူများ၊ စွန့်ခွဲတီထွင်လုပ်ငန်းရှင်များ ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် ကုန်သွယ်ရေး ဝန်ဆောင်မှုများ၊ ဘဏ္ဍာရေးဝန်ဆောင်မှုများကို လွယ်ကူစွာ လက်လှမ်းမီနိုင်ရေး ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းဖြင့် မသန်စွမ်း ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ကိုင်သူများအတွက် တန်းတူ အခွင့်အရေးပေးသည့် ဈေးကွက်⁶¹ ဖြစ်ပေါ်လာစေရေး မြှင့်တင်ပေးရန်။ AEC 3 - အားလုံးလက်လှမ်းမီနိုင်သော ဘဏ္ဍာရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ အသုံးအဆောင်များ၊ ဘဏ်များ⁶²၊ အေတီအမ်စက်များ⁶³၊ ဘဏ်ထုတ်ငွေကြေး⁶⁴ နှင့် ခရက်ဒစ်ကဒ်၊ ဒက်ဘစ်ကဒ်များ၊ ဘဏ်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ မိုဘိုင်းလ်ဆော့ဖ်ဝဲလ်များ နှင့် ဝက်ဆိုဒ်များ⁶⁵ ကဲ့သို့သော စီးပွားရေးငွေပေးငွေယူကိစ္စရပ်များ အပါအဝင် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာသိမြင်နားလည်မှု⁶⁶ နှင့် စားသုံးသူအခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး⁶⁷ စသည်တို့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အားပေးခြင်းဖြင့် မသန်စွမ်းသူများအပါအဝင် အားလုံးအကျိုးဝင်သောဘဏ္ဍာရေး⁶⁸ ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် တွန်းအားပေးရန်။ AEC 4 - မသန်စွမ်းသူများအနေဖြင့် အသေးစားနှင့်အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ⁶⁹ စတင်တည်ထောင်နိုင်ရန်အတွက် ကွန်ရက်ချိတ်ဆက်ပေးခြင်းနှင့် ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးနိုင်သည့် ရင်းမြစ်များ ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များ ပံ့ပိုးပေးနိုင်သည့် တစ်နေရာတည်းတွင် ဝန်ဆောင်မှုမျိုးစုံ ရယူနိုင်သော စွန့်ခွဲစီးပွားရေး စင်တာများ⁷⁰ ကို အားပေးရန်။

⁵⁹ CRPD Concept

⁶⁰ Disabilities inclusive environment

⁶¹ Equal-opportunity marketplaces

⁶² Universally designed banks

⁶³ ATMs

⁶⁴ Banknotes and coins

⁶⁵ Banking apps and websites

⁶⁶ Financial literacy

⁶⁷ Consumer protection

⁶⁸ Financial Inclusion

⁶⁹ Micro, Small, and Medium Enterprise (MSMEs)

⁷⁰ One-stop entrepreneur centers

B. A Competitive, Innovative, and Dynamic ASEAN	AEC 5 Work towards enhancing common ASEAN consumer protection framework by ensuring that it covers all consumers, including those with disabilities, by developing, enforcing and monitoring inclusive consumer protection legislation, and; making available redress mechanisms, including accessible alternative dispute resolution mechanisms; AEC 6 Enhance the protection of intellectual property rights of persons with disabilities; AEC 7 Promote access and the use of materials protected by copyright for persons with disabilities by encouraging ASEAN Member States to ratify the Marrakesh Treaty to Facilitate Access to Published Works for Persons Who Are Blind, Visually Impaired or Otherwise Print Disabled; AEC 8 Further enhance the support system and enabling environment for highly mobile, intelligent and creative human resources that thrive on knowledge creation and application by encouraging the use of accessible technologies in research and development (R&D) activities and by continuously engaging individuals who use these accessible technologies such as persons with disabilities; AEC 9 Foster a more inclusive economy in the region by encouraging reasonable tax exemption on the sale of assistive and/or adaptive devices and technologies which are used by persons with disabilities and elderly/ older persons to increase their productivity in a built-environment that is yet to be made accessible and enabling; AEC 10 Encourage the deployment and utilisation of technology that is efficient, has low environmental impact, and increases mobility of persons with disabilities.
C. Enhanced Connectivity and Sectoral Cooperation	AEC 11 Encourage accessible transport in ASEAN towards greater connectivity, efficiency, integration, safety and sustainability to strengthen ASEAN's competitiveness and foster regional inclusive growth and development in the areas of land and rail transport, air transport, maritime transport and transport facilitation, and to embrace sustainable transport as a new key sectoral focus as it has a vital role to play in the sustainable development of the ASEAN region;

ခ။ ပြိုင်ဆိုင်မှု၊ တီထွင်ကြံဆမှု နှင့် စိတ်အားထက်သန်မှု ရှိသော အာဆီယံ	AEC 5 - မသန်စွမ်းသူများ အပါအဝင် စားသုံးသူအားလုံး အကျိုးဝင်ကြောင်း သေချာစေခြင်းဖြင့် အာဆီယံ စားသုံးသူအကာအကွယ်ပေးရေး မူဘောင် မြှင့်တင်ရေးကို အတူတကွလုပ်ဆောင်ရန်၊ ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ရာ တွင် အားလုံးအကျိုးဝင်သော စားသုံးသူကာကွယ်ရေးမူဘောင်ကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခြင်း၊ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ အား လိုက်နာလာစေရန် တွန်းအားပေးခြင်း နှင့် စောင့်ကြည့်ခြင်းတို့အပြင် လျော်ကြေး ပေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ် ပါဝင်သော အားလုံးလက်လှမ်းမီသည့် အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရေး ယန္တရားများ တည်ထောင်ရန်။ AEC 6 - မသန်စွမ်းသူများ၏ ဉာဏပစ္စည်းဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများ⁷¹ ကို မြှင့်တင်ကာကွယ်ပေးရန်။ AEC 7 - မျက်မမြင်များ၊ အမြင်အာရုံ မသန်စွမ်းသူများ၊ ပုံနှိပ်စာပေများကို ဖတ်ရှုရန်ခက်ခဲသူများ အတွက်⁷² မူပိုင်ခွင့်ဖြင့်ကာကွယ်ထားသည့် စာအုပ်စာတမ်းများအား လက်လှမ်းမီရယူနိုင်ရန်နှင့် လွယ်ကူစွာ အသုံးပြုနိုင်ရန် ဦးတည်ထားသည့် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေမူဘောင်တစ်ခု ဖြစ်သော မာရာကတ်ရှီ သဘောတူ စာချုပ်ကို⁷³ အာဆီယံနိုင်ငံများအနေဖြင့် လက်မှတ်ရေးထိုး အသိအမှတ်ပြုရေး တိုက်တွန်း အားပေးရန်။ AEC 8 - သုတေသနနှင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး⁷⁴ လှုပ်ရှားမှုများတွင် အားလုံးအသုံးပြုနိုင်သော နည်းပညာများ အသုံးပြုမှုကို အားပေးရန်နှင့် အဆိုပါနည်းပညာအသုံးချသူများအား စဉ်ဆက်မပြတ် ထိတွေ့ခြင်းဖြင့် လှုပ်ရှားရှင်သန်ကာ ဉာဏ်ရည်ထက်မြက်ပြီး တီထွင်ဖန်တီးနိုင်မှုရှိသော လူစွမ်းအား အရင်းအမြစ်များ ထွက်ပေါ်လာစေရန် နှင့် လုပ်သားကိုင်သားရှိသည့် ပတ်ဝန်းကျင် ဖန်တီးပေးခြင်းတို့ဖြင့် ဆောင်ရွက်ပေးရန်။ AEC 9 - ဒေသတွင်း အားလုံးပါဝင်နိုင်သည့် စီးပွားရေးနယ်ပယ်ကို ဖော်ဆောင်ရာ၌ မသန်စွမ်းသူများ အပါအဝင် သက်ကြီးရွယ်အိုများအတွက် ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်း တိုးတက်စေရေး သင့်တော်သည့် ဝန်းကျင် ဖန်တီးရန် အထောက်အကူဖြစ်စေမည့် ပစ္စည်းများနှင့် နည်းပညာများ ရောင်းချရာ၌ သင့်လျော်သော အခွန် ကင်းလွတ်ခွင့်များ ဖန်တီးပေးရန်။ AEC 10 - ထိရောက်သော ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု နည်းပါးသော မသန်စွမ်းသူများ၏ ရွေ့လျားသွားလာနိုင် မှုကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်သော နည်းပညာများ ဖြန့်ကျက်အသုံးပြုခြင်းကို အားပေးရန်။
ဂ။ ပိုမိုကောင်းမွန်သော ချိတ်ဆက်မှုနှင့် ကဏ္ဍအလိုက် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှု	AEC 11 - အာဆီယံ၏ ပြိုင်ဆိုင်မှုကို ပိုမိုအားကောင်းစေရန် နှင့် ဒေသတွင်း အားလုံးပါဝင်သော ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုကို မြှင့်တင်ရန်မှာ ကုန်းလမ်း၊ မီးရထား၊ လေကြောင်း၊ ရေကြောင်းပို့ဆောင်ရေး အပါအဝင် ပို့ဆောင်ရေး နယ်ပယ်ကဏ္ဍအသီးသီး၌ အဆင်ပြေချောမွေ့စေရေးမှာ အရေးပါသည့် ကဏ္ဍတစ်ခု ဖြစ်သည်နှင့်အညီ ပိုမိုကြီးမားကျယ်ပြန့်သည့် ချိတ်ဆက်မှု⁷⁵ ၊ ထိရောက်အကျိုးများမှု⁷⁶ ၊ ပေါင်းစည်းမှု⁷⁷ ၊ ဘေးကင်းလုံခြုံမှုနှင့် ရေရှည်တည်တံ့မှု⁷⁸ တို့ကို ရှေးရှုလျက် အားလုံးသွားလာအသုံးပြုနိုင်သော ပို့ဆောင်ရေး စနစ်⁷⁹ ဖြစ်ပေါ်လာရေး ကို အားပေးတိုက်တွန်းရန်။

⁷¹ Intellectual Property Rights

⁷² Who are Blind, visually impaired, or otherwise print disabled.

⁷³ Marrakesh Treaty

⁷⁴ Research & Development (R&D)

⁷⁵ Greater connectivity

⁷⁶ Efficiency

⁷⁷ Integration

⁷⁸ Safety and sustainability

⁷⁹ Accessible transport

	AEC 12 Promote smart city projects that have inclusive infrastructure and technologies that are accessible to urban dwellers with disabilities; AEC 13 Encourage inclusive ICT by improving its accessibility and usability for persons with disabilities and by upgrading digital skill sets of developers and users to have a more digitally empowered and connected ASEAN people and stakeholders; AEC 14 Further encourage inclusive economic regional integration through an intensified e- Commerce cooperation by harmonising consumer rights and protection laws including rights and protection laws relevant to consumers and entrepreneurs with disabilities, harmonising legal frameworks for accessible online dispute resolution and alternative dispute resolution by enhancing the use of technology, and, encouraging the use of inter-operable, mutually recognised, secure, reliable, accessible, and user-friendly e-identification and authorisation (electronic signature) schemes; AEC 15 Foster food security and accessibility of the food landscape in the region by empowering producers and consumers with disabilities through strategic efforts such as, training farmers with disabilities in the use of new technologies including assistive technologies for farming, developing a comprehensive public transportation, and providing affordable and accessible food delivery systems; AEC 16 Promote responsible, sustainable and accessible tourism development through accessible transportation, communication, and infrastructure in the ASEAN region, and strengthen coordination and capacity of local communities in providing reasonable accommodation to access facilities and services;
--	--

	AEC 12 - မြို့နေမသန်စွမ်းသူများအနေဖြင့် သတင်းအချက်အလက်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများအားလုံးကို လက်လှမ်းမီနိုင်သော လှုပ်ရှားသွားလာနိုင်သည့် အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် နည်းပညာများ⁸⁰ ပါရှိသည့် စမတ်မြို့ပြစီမံကိန်းများ⁸¹ ကို မြှင့်တင်ရန်။ AEC 13 - မသန်စွမ်းသူများအတွက် ပိုမိုအသုံးပြုနိုင်ခွင့်နှင့် အသုံးပြုနိုင်စွမ်းကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်သည့် အားလုံး အကျိုးဝင်သော ICT⁸² နည်းပညာ ကို အားပေးရမည့်အပြင် တီထွင်သူများနှင့် အသုံးပြုသူများ၏ ဒီဂျစ်တယ် စွမ်းရည်ကို မြှင့်တင်ပေးခြင်းဖြင့် အာဆီယံပြည်သူများနှင့် သက်ဆိုင်သူများအကြား ပိုမို ချိတ်ဆက် နိုင်စေရေး တိုက်တွန်း အားပေးရန်။ AEC 14 - မသန်စွမ်း စားသုံးသူများနှင့် လုပ်ငန်းရှင်များအတွက် အကာအကွယ်ပေးရေး ဥပဒေများကို စားသုံးသူအခွင့်အရေးများနှင့် အကာအကွယ်ပေးရေးဥပဒေများနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေရန်⁸³ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ အွန်လိုင်းမှတစ်ဆင့် ကုန်သွယ်ရေး⁸⁴ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုမှ တစ်ဆင့် အားလုံး ပါဝင်နိုင်သော စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ဒေသတွင်းပေါင်းစည်းမှုကို အားပေးခြင်း၊ အွန်လိုင်း အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေးအတွက် ရှိပြီးဖြစ်သောဥပဒေမူဘောင်များ၊ အစားထိုးအငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်⁸⁵ နှင့် အပြန်အလှန် လုပ်ဆောင်/ အသိအမှတ်ပြုထားသော၊ လုံခြုံသော၊ ယုံကြည်စိတ်ချရသော၊ လက်လှမ်း မီနိုင်သော၊ အသုံးပြုရလွယ်ကူသော e-identification နှင့် authorization (အီလက်ထရွန်းနစ် လက်မှတ်) အစီအမံများ အသုံးပြုရန် အားပေးခြင်း တို့ဖြင့် ဒေသတွင်း အားလုံးပါဝင်နိုင်သော စီးပွားရေး⁸⁶ ကို အားပေး မြှင့်တင်ရန်။ AEC 15 - စိုက်ပျိုးရေးအတွက် အထောက်အကူပြုနည်းပညာများ အပါအဝင် နည်းပညာသစ်များကို အသုံးပြုနိုင်ရေးအတွက် မသန်စွမ်းစိုက်ပျိုးရေးသမားများ⁸⁷ အား လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးခြင်း၊ အများသုံး သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစနစ်⁸⁸ ကို ကျယ်ပြန့်ပြည့်စုံစေခြင်း၊ ကုန်ကျစရိတ်သက်သာပြီး အားလုံး အသုံးပြုနိုင်သော စားသောက်ကုန် ဖြန့်ဝေသည့် စနစ်များ⁸⁹ စီစဉ်ပေးခြင်း စသည့် နည်းလမ်းများ ဖြင့် မသန်စွမ်း ထုတ်လုပ်သူများနှင့် စားသုံးသူများအား ဒေသအတွင်း စားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံမှု⁹⁰ နှင့် စားနပ်ရိက္ခာ အခင်းအကျင်း လက်လှမ်းမီနိုင်စေရေး⁹¹ တို့ကို တွန်းအားပေး ဆောင်ရွက်ရန်။ AEC 16 - အာဆီယံဒေသအတွင်း၌ အားလုံးလက်လှမ်းမီနိုင်သည့် ပို့ဆောင်ရေး⁹² ၊ ဆက်သွယ်ရေး နှင့် အခြေခံ အဆောက်အအုံတို့ကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းမှတစ်ဆင့် တာဝန်ခံမှုရှိသော ရေရှည် တည်တံ့၍ အားလုံးပါဝင်နိုင်သည့် ခရီးသွားလုပ်ငန်း⁹³ ဖြစ်ထွန်းလာစေရေးကို ဆောင်ရွက်ရန်၊ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဒေသခံရပ်ရွာလူထုအတွက် သင့်တော်သည့်ပံ့ပိုးမှုများ⁹⁴ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းဖြင့် ဝန်ဆောင်မှုများ⁹⁵ ကို လွယ်လင့်တကူ လက်လှမ်းမီရယူလာနိုင်ပြီး ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် စွမ်းဆောင်ရည် မြင့်မားလာစေရန်
--	---

⁸⁰ Inclusive infrastructure and technologies

⁸¹ Smart city projects

⁸² Inclusive ICT

⁸³ Harmonising

⁸⁴ E-Commerce

⁸⁵ Alternative dispute resolution

⁸⁶ Inclusive Economic

⁸⁷ Farmers with disabilities

⁸⁸ Comprehensive public transportation

⁸⁹ Providing affordable and accessible food delivery systems

⁹⁰ Food security

⁹¹ Accessibility of the food landscape

⁹² Accessible transportation

⁹³ Promote responsible, sustainable, and accessible tourism

⁹⁴ Providing reasonable accommodation

⁹⁵ Facilities and services

	AEC 17 Promote the development of a strong universal healthcare industry that will contribute to accessible and affordable, good quality healthcare, products and services; registration processes and nutrition labelling are accessible including to persons with low vision or who are blind, and persons with learning disabilities and; facilitating the mobility of healthcare professionals including personal care assistants for persons with disabilities and elderly/older persons in the region; AEC 18 Promote incentive systems and support mechanisms that will increase the engagement of women and youth with disabilities in science technology, and innovation.
D. A Resilient, Inclusive, People-oriented and People-centred ASEAN	AEC 19 Encourage corporations to practice corporate social responsibility and promote sustainable development, including developing and implementing disability-inclusive initiatives that complement the United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights; AEC 20 Promote MSME productivity and inclusion for persons with disabilities by maximising the potential of technology and innovation through an understanding of key trends, and promoting entrepreneurial education and capacity-building programs; AEC 21 Provide support to persons with disabilities to enable them to start business by providing access to diversified financial sources that are responsive to the economic status of persons with disabilities and streamlining processes in obtaining permits and licenses; AEC 22 Encourage entrepreneurship and human capital development of persons with disabilities in ASEAN by creating a more conducive environment for entrepreneurship through the ASEAN SME On-line Academy that is accessible to persons with disabilities; and enhancing human capital development for MSMEs, particularly youth and women with disabilities; AEC 23 Foster and support private sector groups in initiating cluster groups to engage in specific issues including those that impact entrepreneurs with disabilities;

	AEC 17 - လက်လှမ်းမီနိုင်သော၊ တတ်နိုင်သော၊ အရည်အသွေးကောင်းမွန်သော ထုတ်ကုန်များနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို ပံ့ပိုးပေးသည့် ပြီးပြည့်စုံသော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနယ်ပယ်အားကောင်း လာစေရေးမြှင့်တင်ရန်၊ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာထုတ်ကုန်များနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ မှတ်ပုံတင်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် တံဆိပ်ကပ်ခြင်းတို့တွင် အမြင်အာရုံမသန်စွမ်းသူများနှင့် သင်ယူရခက်ခဲသည့် မသန်စွမ်းသူများလည်း လက်လှမ်းမီစေရေးဆောင်ရွက်ပေးရန် လိုအပ်သလို မသန်စွမ်းသူများ နှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများအတွက် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ စောင့်ရှောက်ပေးသူများ နှင့် ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ လွတ်လပ်စွာ ရွှေ့ပြောင်း သွားလာလုပ်ကိုင်နိုင်ရေး ပံ့ပိုးကူညီပေးရန်။ AEC 18 - သိပ္ပံနည်းပညာနှင့် ဆန်းသစ်တီထွင်မှုတို့တွင် အမျိုးသမီးများနှင့် မသန်စွမ်းလူငယ်များ၏ ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်မှုတို့ တိုးတက်လာစေရန် မက်လုံးပေးစနစ်များနှင့် ပံ့ပိုးမှုယန္တရားများကို မြှင့်တင်ပါ။
ဃ။ ခံနိုင်ရည်ရှိသော၊ အားလုံး ပါဝင်နိုင်သော၊ ပြည်သူ့ကို ဦးတည် ဗဟိုပြုသော အာဆီယံ	AEC 19 - ကော်ပိုရေးရှင်းများအား ၎င်းတို့၏ လူမှုရေးတာဝန်ဝတ္တရားများ⁹⁶ ကို လိုက်နာကျင့်သုံးကြစေရေး နှင့် ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရေး⁹⁷ တို့အတွက် တိုက်တွန်းအားပေးရန်၊ ကုလသမဂ္ဂ၏ စီးပွားရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာလမ်းညွှန်မူများ⁹⁸ ကိုအားဖြည့်ပေးရန် မသန်စွမ်းသူများအတွက် ကနဦးခြေလှမ်းများ ဖော်ဆောင်ခြင်း နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတို့ဖြင့် စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ကို မြှင့်တင်ရန်။ AEC 20 - ခေတ်ရေစီးကြောင်းများကို နားလည်ခြင်းနှင့် စွန့်ခွဲတီထွင်မှုဆိုင်ရာ စွမ်းရည်မြှင့်တင်ခြင်း နည်းလမ်းများဖြင့် နည်းပညာနှင့် ဆန်းသစ်တီထွင်မှုများကို အကောင်းဆုံးအသုံးပြုကာ¹⁰⁰ မသန်စွမ်းသူများ ဆောင်ရွက်နေသည့် အသေးစားနှင့် အလတ်စားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်း¹⁰¹ နှင့် မသန်စွမ်းသူများ အားလုံး ပါဝင်နိုင်မှုကို မြှင့်တင်ရန်။ AEC 21 - မသန်စွမ်းသူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ စတင် လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်¹⁰² အတွက် လိုက်လျောညီထွေရှိသည့် အမျိုးမျိုးသော ဘဏ္ဍာရေးရင်းမြစ်များ¹⁰³ ကို လက်လှမ်းမီစေရေးနှင့် ပါမစ်နှင့် လိုင်စင်များ¹⁰⁴ အပါအဝင် လုပ်ငန်းလိုအပ်ချက်များ အဆင်ပြေချောမွေ့စေရေး ပံ့ပိုးကူညီပေးရန်။ AEC 22 - မသန်စွမ်းသူများလက်လှမ်းမီနိုင်သော အာဆီယံ အသေးစားနှင့် အလတ်စား အွန်လိုင်း အကယ်ဒမီကျောင်း¹⁰⁵ မှတဆင့် စွန့်ခွဲတီထွင်လုပ်ငန်းအတွက် ပိုမိုအဆင်ပြေသော ပတ်ဝန်းကျင်¹⁰⁶ ကို ဖန်တီးကာ မသန်စွမ်းသူများ၏ စွန့်ခွဲတီထွင်မှုနှင့် လူစွမ်းအားအရင်းအမြစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အားပေး တိုက်တွန်းရန်၊ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် MSMEs လုပ်ငန်းများရှိ လူငယ်နှင့် မသန်စွမ်းအမျိုးသမီးများ ကိုလည်း လူစွမ်းအား အရင်းအမြစ် ဖွံ့ဖြိုးလာစေရေး မြှင့်တင်ပေးရန်။ AEC 23 - မသန်စွမ်း စွန့်ခွဲတီထွင်သူများ¹⁰⁷ အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော သီးခြား ကိစ္စရပ်များတွင် ပါဝင် ဆောင်ရွက်ရန် အစုအဖွဲ့များစတင်လုပ်ဆောင်ရာ၌¹⁰⁸ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍမှ အဖွဲ့အစည်းများ အား ပံ့ပိုး¹⁰⁹ ကူညီပေးရန်။

⁹⁶ Corporate social responsibility

⁹⁷ Promote sustainable development

⁹⁸ The United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights

⁹⁹ Developing and implementing disability-inclusive initiatives

¹⁰⁰ Maximising the potential of technology and innovation

¹⁰¹ Promote MSMEs productivity

¹⁰² Start business

¹⁰³ Diversified financial sources

¹⁰⁴ Obtaining permits and licenses

¹⁰⁵ ASEAN SME Online Academy

¹⁰⁶ More conducive environment

¹⁰⁷ Entrepreneurs with disabilities

¹⁰⁸ Initiating cluster groups

¹⁰⁹ Private sector groups

	AEC 24 Encourage and support the creation of inclusive business opportunities for growth and employment, and access to financial services of persons with disabilities.
E. A Global ASEAN	AEC 25 Encourage an inclusive global economy and non-discrimination for persons with disabilities in the region through the promotion of equitable opportunity to employment and entrepreneurship and economic integration for all.

ASEAN SocioCultural Community (ASCC) Blueprint 2025	Key Action Points
A. Engages and Benefits the People	ASCC 1 Promote the rights of all persons with disabilities to full, equal, and effective participation in all aspects of life in all ASEAN Member States; ASCC 2 Enhance access to social protection and economic opportunities to attain independent living for persons with disabilities, ensuring their rights to live with dignity within an engaged and empowered community, including opportunities to enjoy and take part in socio-cultural and religious activities, sports and leisure; ASCC 3 Strengthen capacity building activities relevant to persons with disabilities and their family members, personal assistants and caregivers, focusing on diversity, inclusion, social norm change, anti-stigma, unconscious bias and discrimination against persons with disabilities, and their application in the daily roles and functions of service providers, including civil servants, legal professionals, social welfare officers, law enforcement officials, and healthcare providers, among others; ASCC 4 Provide spaces and opportunities for persons with disabilities to actively participate and be involved in decision-making processes in the work of relevant bodies, mechanisms and platforms under the auspices of ASCC, including CSO, organisations of persons with disabilities, private sector and other stakeholders.

	AEC 24 - တိုးတက်မှုနှင့် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးပေးခြင်းနှင့် မသန်စွမ်းသူများ အတွက် ငွေကြေးဝန်ဆောင်မှုများ လက်လှမ်းမီစေရန် အားပေးကူညီခြင်း။
c။ ကမ္ဘာ့ အာဆီယံ	AEC 25 - အားလုံးပါဝင်နိုင်သော ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးနှင့် ဒေသတွင်း မသန်စွမ်းသူများအပေါ် ခွဲခြား ဆက်ဆံမှု ကင်းရှင်းရေးအတွက် အလုပ်အကိုင်ခန့်အပ်မှု၊ စွန့်ခွဲတီထွင်လုပ်ငန်းများနှင့် စီးပွားရေး ပေါင်းစည်းမှုများ တွင် အားလုံးအတွက် သာတူညီမျှ အခွင့်အရေးများ မြှင့်တင်ပေး ရန်။

၂၀၂၅ အာဆီယံ လူမှု-ယဉ်ကျေးမှု အသိုက်အမြုံ (ASCC) အသေးစိတ်အစီအစဉ်	အဓိကလုပ်ဆောင်ချက်များ
က။ ပြည်သူများကို ပေါင်းစည်း၍ အကျိုး ဖြစ်ထွန်းစေခြင်း	ASCC 1 - အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအားလုံးမှ မသန်စွမ်းသူများအားလုံး ဘဝတစ်လျှောက် ကဏ္ဍ ပေါင်းစုံ၌ အပြည့်အဝ၊ တန်းတူညီမျှ၊ ထိရောက်စွာ ပါဝင်နိုင်ရေး ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများကို မြှင့်တင်ရန်။ ASCC 2 - မသန်စွမ်းသူများကို လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုနှင့် စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းများ တိုးမြှင့်ပေးကာ အားကစား၊ အပန်းဖြေခြင်း၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်ခွင့် အပြည့်အဝရှိပြီး ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာ နှင့် လွတ်လပ်စွာနေထိုင်ခွင့်ရရှိမှု ကို တိုးမြှင့်ပေးရန်။ ASCC 3 - မသန်စွမ်းသူများနှင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုဝင်များ၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးလက်ထောက်များ ¹¹⁰ ၊ ပြုစု စောင့်ရှောက်မှုပေးသူများ ¹¹¹ အတွက် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေးလှုပ်ရှားမှုများကို အားကောင်း စေခြင်း၊ မတူကွဲပြားမှု ကို နားလည်လက်ခံခြင်း ¹¹² ၊ အားလုံးပါဝင်နိုင်မှု ¹¹³ ၊ လူမှုစံနှုန်းများ ပြောင်းလဲရေး ¹¹⁴ ၊ အစဉ်အလာခွဲခြားဆက်ဆံမှုဆန့်ကျင်ရေး ¹¹⁵ ၊ မသိမသာဘက်လိုက်မှု ¹¹⁶ နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု တိုက်ဖျက်ရေး ¹¹⁷ ၊ စသည်တို့ကို ၎င်းတို့၏ နေ့စဉ်လုပ်ငန်းဆောင်တာများ ¹¹⁸ တွင် အသုံးပြုလာအောင် ဆောင်ရွက်ပါ။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် အစိုးရဝန်ထမ်းများ ¹¹⁹ ၊ ဥပဒေပညာရှင်များ ¹²⁰ ၊ လူမှုဖူလုံရေး အရာရှိများ ¹²¹ ၊ ဥပဒေစိုးမိုးရေးတာဝန်ရှိသူများ ¹²² နှင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုပေးသူများ ¹²³ အပါ အဝင် ဝန်ဆောင်မှု ပေးသူများကို အဓိကထား ဆောင်ရွက်ရန်။ ASCC 4 - CSO၊ မသန်စွမ်းသူများ၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍနှင့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများကို ASCC ၏ ပံ့ပိုး ကူညီမှုဖြင့် သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့များ၏ လုပ်ဆောင်မှုယန္တရားနှင့် ပလက်ဖောင်းများ၌ ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ ¹²⁴ တွင် မသန်စွမ်းသူများ တက်ကြွစွာပါဝင်နိုင်စေရန် နေရာများ နှင့်အခွင့်အလမ်းများ ¹²⁵ ပံ့ပိုးပေးရန်။

¹¹⁰ Personal assistants

¹¹¹ Caregivers

¹¹² Diversity

¹¹³ Inclusion

¹¹⁴ Social norm change

¹¹⁵ Anti-stigma

¹¹⁶ Unconscious bias

¹¹⁷ Discrimination against

¹¹⁸ Daily roles

¹¹⁹ Civil servants

¹²⁰ Legal professionals

¹²¹ Social welfare officers

¹²² Law enforcement officials

¹²³ Healthcare providers

¹²⁴ Decision-making process

¹²⁵ Spaces and opportunities

	ASCC 5 Enhance availability and accessibility of websites; including of public and private sectors, in particular online banking; as well as use of new technologies, information and communication technologies, assistive technologies, and adaptive technologies for persons with disabilities.
B. Inclusive	ASCC 6 Introduce upstream health and welfare policies⁴ and laws, and mainstream⁵ human rights-based approach for persons with disabilities, particularly women and children with disabilities, to ensure equitable, accessible, and comprehensive quality health care, including reproductive and sexual health services that address challenges and needs of persons with different types of disabilities and affordable rehabilitation programmes in all ASEAN Member States; ASCC 7 Recognise and mainstream the rights of persons with disabilities to fully participate in all aspects of their community life by respecting their autonomy, independence and decision-making and to ensure that the community services, and facilities are responsive to the needs of persons with disabilities; ASCC 8 Encourage the harmonisation of regional and national labour policies and laws concerning the rights of persons with disabilities in accordance with obligations under relevant ILO Conventions and human rights instruments, applicable to ASEAN Member States; ASCC 9 Promote equal-opportunity, accessible and inclusive regular marketplaces for consumers, clients, suppliers and entrepreneurs in all ASEAN Member States, and link with regional initiatives; ASCC 10 Promote products made by persons with disabilities to wider markets to increase demands for these products, including through national procurement policies and regulations; ASCC 11 Promote the rights of persons with disabilities as a core ASEAN Community value by including this concept of inclusive disability in the ASEAN studies curriculum to be promoted for adoption by educational institutions of ASEAN Member States;

	ASCC 5 -အွန်လိုင်းဘဏ်လုပ်ငန်း¹²⁶ ၊ နည်းပညာအသစ်များ၊ သတင်းအချက်အလက်နှင့် ဆက်သွယ်ရေး နည်းပညာများ၊ မသန်စွမ်းသူများအတွက် အထောက်အကူပြုပြီး¹²⁷ လိုက်လျောညီထွေဖြစ်သော နည်းပညာများ¹²⁸ ကို အသုံးပြုခြင်း စသည့်နည်းလမ်းများဖြင့် အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍများမှ ဝက်ဘ်ဆိုဒ်များ ၏ လက်လှမ်းမှီမှု နှင့် ဝင်ရောက် ကြည့်ရှုနိုင်မှု¹²⁹ တို့ကို မြှင့်တင်ရန်။
ခ။ အားလုံးပါဝင်နိုင်သော	ASCC 6 - လူ့အခွင့်အရေးကို အခြေခံသည့်¹³⁰ သက်ရောက်မှုမြင့်မားသော ကျန်းမာရေးမူဝါဒ၊ လူမှုဖူလုံရေး မူဝါဒများနှင့် ဥပဒေများ¹³¹ ကို ချမှတ်ပါ။ ထိုသို့ ချမှတ်ရာတွင် အာဆီယံနိုင်ငံ အားလုံးမှ မသန်စွမ်း အမျိုးသမီးနှင့် ကလေးသူငယ်များအပါအဝင် မသန်စွမ်းသူအားလုံးကို လိင်နှင့်မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု¹³² နှင့် မတူညီသော မသန်စွမ်းမှုပေါ်မူတည်၍ ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည့် အခက်အခဲများနှင့် လိုအပ်ချက်များ¹³³ ကို ဖြေရှင်းပေးနိုင်ရန် အားလုံးတန်းတူ ညီမျှလက်လှမ်းမီနိုင်၍ အရည်အသွေးပြည့်မီသော ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု အား ရရှိမှု သေချာစေရေး ဆောင်ရွက်ရန်။ ASCC 7 - မသန်စွမ်းသူများကို ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်¹³⁴ ၊ လွတ်လပ်မှု¹³⁵ နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ခြင်းများ¹³⁶ ကို လေးစားအသိအမှတ်ပြုပြီး ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ကဏ္ဍပေါင်းစုံတွင် အပြည့်အဝ ပါဝင်နိုင်ရန်အတွက် ၎င်းတို့လိုအပ်ချက်အလိုက် ရပ်ရွာဝန်ဆောင်မှုများနှင့် လိုအပ်သည့် အထောက်အပံ့များ ကို အလိုက်သင့်¹³⁷ ပံ့ပိုး ပေးခြင်း တို့ဖြင့် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများ ကို အသိအမှတ်ပြုရန်။ ASCC 8 - အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် သက်ဆိုင်ရာ ILO သဘောတူညီချက် များနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များအောက်ရှိ မသန်စွမ်းသူများအခွင့်အရေး ဆိုင်ရာ တာဝန် ဝတ္တရားများနှင့်အညီ ဒေသတွင်းနှင့် အမျိုးသားအဆင့် အလုပ်သမားရေးရာမူ ဝါဒများနှင့် ဥပဒေများကို သဟဇာတဖြစ်အောင် တွန်းအားပေးရန်။ ASCC 9 - အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများရှိ စားသုံးသူများ၊ ဖောက်သည်များ၊ ကုန်ပစ္စည်း ပေးသွင်း သူများနှင့် စွန့်ဦးတီထွင်သူများအတွက် အခွင့်အရေးတန်းတူရှိသော လက်လှမ်းမီပြီး အားလုံး ပါဝင်နိုင်သည့် ပုံမှန် ဈေးကွက်များကို မြှင့်တင်ပြီး ဒေသတွင်း ကနဦးလုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် ချိတ်ဆက်ရန်။ ASCC 10 - မသန်စွမ်းသူများထုတ်လုပ်သော ကုန်ပစ္စည်းများ ရောင်းအားမြင့်မားလာစေရန် နိုင်ငံတော် ပစ္စည်း ဝယ်ယူရေးမူဝါဒများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအပါအဝင် ဈေးကွက်မြှင့်တင် ရေး ဆောင်ရွက်ရန်။ ASCC 11 - မသန်စွမ်းသူများ၏ အခွင့်အရေးများကို အာဆီယံ အသိုက်အမြှို၏ အဓိကတန်ဖိုး တစ်ခု¹³⁸ အဖြစ် မှတ်ယူလာစေရန် အာဆီယံပညာရေးအဖွဲ့အစည်းများ၏ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း များတွင် မသန်စွမ်းမှုဆိုင်ရာ အကျိုးဝင် သဘောတရား¹³⁹ ကို ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းခြင်းဖြင့် မြှင့် တင်ပေးရန်။

¹²⁶ Online banking

¹²⁷ Assistive technologies

¹²⁸ Adaptive technologies

¹²⁹ Availability and accessibility of websites

¹³⁰ Human rights-based approach

¹³¹ Upstream health and welfare policies and laws

¹³² Reproductive and sexual health services

¹³³ Challenges and needs

¹³⁴ Autonomy

¹³⁵ Independence

¹³⁶ Decision-making

¹³⁷ Responsive

¹³⁸ ASEAN Community value

¹³⁹ Concept of inclusive disability

	ASCC 12 Advance inclusive educational systems and capacity building activities at all levels by promoting universal access to quality education for students, along with their teachers, school administrators and staff, and parents with or without disabilities; through, among others, providing sign language interpretations, and note takers; ASCC 13 Recognise the rights of persons with disabilities to live by their choice, and to ensure a wide range of selection with regard to living with dignity⁶, making their own decision and to guarantee autonomy for persons with disabilities over living arrangements and accessibility, and to protect both within and outside the home, from all forms of disability based-discrimination, the deprivation of liberty, exploitation, abuse and violence, including sexual and gender-based discrimination and violence; ASCC 14 Support the development of various cultural resources that recognise the inclusion, dignity, and equal rights of persons with disabilities, and celebrate inclusion and full participation in all aspects of social and cultural life as a fundamental right and expression of shared values; ASCC 15 Ensure universal access to build environment, especially educational, health and legal institutions and services, law enforcement agencies, national human rights institutions, and offices of service providers, including public transportation, applying universal design standards, and accessible information and communication technology focusing on issues of gender and various age-groups in all ASEAN member states; • ASCC 15.1 Ensure the recognition of national sign language as the language for the deaf in all ASEAN Member States; • ASCC 15.2 Continuously develop and develop the usage of the national sign language in the area of education in all ASEAN Member States.
--	---

	ASCC 12 - လူတိုင်း အရည်အသွေးပြည့်မီသော ပညာသင်ကြားခွင့်ရရှိရေးအတွက် ပညာရေး စနစ်များနှင့် စွမ်းရည်မြှင့်တင်မှုသင်တန်းများတွင် အားလုံးပါဝင်နိုင်စေရန် အဆင့်တိုင်းတွင် လက်သကံတပြ ဘာသာစကား စကားပြန်ဝန်ဆောင်မှုနှင့် မှတ်စုလိုက်သူများ¹⁴⁰ ထောက်ပံ့ပေးခြင်းဖြင့် ကျောင်းသူ/သားများ နှင့်အတူ ကျောင်းအုပ်ချုပ်သူများနှင့် ဝန်ထမ်းများ၊ မသန်စွမ်းမိဘများ၊ မသန်စွမ်းမဟုတ်သူများ၏ မိဘများ လည်း အားလုံးအကျိုးဝင်ပညာရေးစနစ်တွင် အကျိုးကျေးဇူး¹⁴¹ ရှိစေရန်။ ASCC 13 - မသန်စွမ်းသူများကို ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်ရွေးချယ်မှုဖြင့် အသက်ရှင်နေထိုင်နိုင်ခွင့်နှင့် ဂုဏ်သိက္ခာရှိစွာနေထိုင်နိုင်ရန်¹⁴² ဆောင်ရွက်ပေးပါ။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် နေထိုင်ရေး အစီအစဉ်များ၊ သွားလာလှုပ်ရှားမှု¹⁴³ တို့နှင့် ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင် ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့် လွတ်လပ်ခွင့်တို့ကို အသိအမှတ် ပြုပြီး အကာအကွယ်ပေးရန်၊ အိမ်တွင်းနှင့်ပြင်ပတို့တွင် ဂျန်ဒါ အခြေပြု အကြမ်းဖက်ခံရခြင်း¹⁴⁴ အပါအဝင် မသန်စွမ်းမှုကိုအခြေခံသောခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ¹⁴⁵၊ လွတ်လပ်မှုကင်းမဲ့ခြင်း¹⁴⁶၊ ထိပါးနှောက်ယှက်ခံရမှု¹⁴⁷၊ အကြမ်းဖက်ခံရမှု နှင့် အလွဲသုံးစား ပြုခံရမှု¹⁴⁸ တို့မှ အကာအကွယ်ပေးရန်။ ASCC 14 - မသန်စွမ်းသူများ၏ ပါဝင်မှု၊ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် တန်းတူအခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်ပြုရာ ရောက်သည့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအရင်းအမြစ်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို ပံ့ပိုးရန်။ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ရာတွင် လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအပါအဝင် ကဏ္ဍပေါင်းစုံ၌ မသန်စွမ်းသူများ အပြည့်အဝပါဝင်ရန်နှင့် အကျိုးဝင်မှု တို့ကို ၎င်းတို့၏ အခြေခံ အခွင့်အရေးနှင့် မျှဝေစံတန်ဖိုးအဖြစ် ဂုဏ်ပြုပေးရန်။ ASCC 15 - အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများတွင် အားလုံးလက်လှမ်းမီသော ပတ်ဝန်းကျင် အထူးသဖြင့် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ ဥပဒေအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများ၊ ဥပဒေစိုးမိုးရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ အမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ အများပြည်သူသယ်ယူပို့ဆောင်ရေး အပါအဝင် ဝန်ဆောင်မှု ပေးသူများ၏ ရုံးများ၊ ဂျန်ဒါနှင့်အသက်အရွယ်အုပ်စုများ¹⁴⁹ အတွက် အဓိကထားသော သတင်း အချက်အလက် နှင့် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာများကို လည်း အားလုံးအသုံးပြုနိုင်သော ဒီဇိုင်းစံနှုန်းများ¹⁵⁰ ဖြင့် လူတိုင်းလက်လှမ်းမီ ရရှိနိုင်မှု သေချာစေရေး ဆောင်ရွက်ရန်။ • ASCC 15.1 - နားမကြားသူများအတွက် မိခင်ဘာသာစကားအဖြစ် လက်သကံတပြ ဘာသာ စကားကို အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအားလုံးတွင် အသိအမှတ်ပြုရန်။ • ASCC 15.2 - အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအားလုံးတွင် လက်သကံတပြဘာသာစကားကို စဉ်ဆက် မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ပညာရေးနယ်ပယ်တွင် လက်သကံတပြ ဘာသာစကား အသုံးပြုမှုကို တိုးတက်စေရန်။
--	---

¹⁴⁰ Sign language interpretations, and note takers

¹⁴¹ Advance inclusive educational systems

¹⁴² Living with dignity

¹⁴³ Living arrangements and accessibility

¹⁴⁴ Gender-based discrimination and violence

¹⁴⁵ Disability-based discrimination

¹⁴⁶ Deprivation of liberty

¹⁴⁷ Exploitation

¹⁴⁸ Abuse and violence

¹⁴⁹ Gender and various age-groups

¹⁵⁰ Universal design standards

C. Sustainable	ASCC 16 Ensure considerations of persons with disabilities are integrated in the process of creating an equitable access to sustainable environment that fosters positive social change and economic development and links positively with urban, peri-urban and rural areas; ASCC 17 Integrate principles of universal design for persons with disabilities in all urban planning and management approaches through strengthening policies, strategic partnership, and coordination with relevant sectors for sustainable and accessible infrastructure systems for livable cities and a green ASEAN; ASCC 18 Promote the participation with communities and interest groups, in particular persons with disabilities in the development of comprehensive and coherent responses to climate change, Greenhouse Gas (GHG) inventory, and vulnerability assessments; ASCC 19 Encourage ASEAN Member States, sectoral institutions, private sector actors, and community members to mainstream human rights and protect interests of persons with disabilities in implementing climate change adaptation and mitigation, including climate change risk management and GHG emission reduction, sound waste management, and energy efficiency; ASCC 20 Ensure alignment of national and local disaster management laws, policies, plans, and programs with international and regional disaster risk reduction and resilience frameworks to foster a more disability inclusive and disaster resilient environment that anticipate, respond, cope, and adapt to disasters, and build back better from the beginning, smarter, and faster in all ASEAN Member States; ASCC 21 Develop disability inclusive disaster resilience plans including risk assessments, emergency response plans, and recovery and rehabilitation plans, and allocate resources, and ensure active involvement of persons with disabilities, particularly children, women, youth and elderly/older persons.
-----------------------	---

က။ ရေရှည်တည်တံ့သော	ASCC 16 - အပြုသဘောဆောင်သော လူမှုရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုကို ဖြစ်စေရန် မြို့ပြ၊ ဆင်ခြေဖုံးနှင့် ကျေးလက်ဒေသတို့ကို ချိတ်ဆက်ပေးမည့် ရေရှည်တည်တံ့သော ပတ်ဝန်းကျင် ကို လက်လှမ်းမီစေရေး ဆောင်ရွက်ရာတွင် မသန်စွမ်းသူများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပါ။ ASCC 17 - မြို့ပြစီမံကိန်း¹⁵¹ နှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာချဉ်းကပ်မှုများ¹⁵² တွင် မသန်စွမ်းသူများအားလုံး အသုံးပြု နိုင်သော ဒီဇိုင်းသဘောတရားများ¹⁵³ ထည့်သွင်းနိုင်ရေး မူဝါဒများချမှတ်ခြင်း၊ သက်ဆိုင်ရာ ကဏ္ဍများကို မဟာဗျူဟာမြောက် မိတ်ဆက်ဆံရေး¹⁵⁴ နှင့် ပေါင်းစပ် ညှိနှိုင်းမှုများ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် နေချင့်စဖွယ်မြို့ပြ¹⁵⁵ နှင့် စိမ်းလန်းသောအာဆီယံဖြစ်ပေါ်လာစေရေး ရေရှည်တည်တံ့သော အခြေခံ အဆောက်အဦးစနစ်များ¹⁵⁶ ဖော်ဆောင်ရန်။ ASCC 18 - ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု¹⁵⁷ အပေါ် ကျယ်ပြန့်ပြီးကြောင်းဆီလျော်သည့်တုန့်ပြန်မှုများ¹⁵⁸ ကို ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့စစ်တမ်း¹⁵⁹ နှင့် ထိခိုက်လွယ်မှုဆိုင်ရာ အကဲဖြတ်ခြင်းများ¹⁶⁰ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ရပ်ရွာလူထုများ၊ ရည်ရွယ်ချက်တူအုပ်စုများ၊ အထူးသဖြင့် မသန်စွမ်းသူများ၏ ပါဝင်မှု ကို မြှင့်တင်ရန်။ ASCC 19 - အာဆီယံနိုင်ငံများအနေဖြင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေရေးနှင့် လျော့ပါးသက်သာစေရေး¹⁶¹ အပါအဝင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှု¹⁶² နှင့် ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့ ထုတ်လွှတ်မှုလျှော့ချရေး¹⁶³၊ စိတ်ချရသောစွန့်ပစ်ပစ္စည်းများစီမံခန့်ခွဲမှု¹⁶⁴ နှင့် စွမ်းအင်ကိုထိရောက်စွာ အသုံးပြုမှု¹⁶⁵ တို့တွင် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် မသန်စွမ်းအခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်နိုင်ရန် အာဆီယံကဏ္ဍ အလိုက် အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍမှ တာဝန်ရှိသူများ¹⁶⁶၊ ရပ်ရွာလူထု¹⁶⁷ တို့ကို တိုက်တွန်း အားပေးရန်။
ဃ။ ခံနိုင်ရည်ရှိသော	ASCC 20 - နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသတွင်း သဘာဝဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှု ဥပဒေများ၊ မူဝါဒများ၊ စီမံချက်များ၊ အစီအစဉ်များကို မသန်စွမ်းသူများအတွက် ပိုမိုကိုက်ညီစေရေး ပြင်ဆင်ရန်။ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ရာတွင် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များကို ကြိုတင်ခန့်မှန်းခြင်း၊ လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် တုန့်ပြန်နိုင်စွမ်း ဖြေရှင်းခြင်းဖြင့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ် ခံနိုင်ရည်ရှိသော ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာစေရေးအတွက် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအားလုံးက ကြိုတင်ဖန်တီး တည်ဆောက်ထားရန်နှင့် ဘေးအန္တရာယ် တုန့်ပြန်ရေးတွင် ပိုမိုမြန်ဆန်၍ စမတ်ကျသော အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများ ဖြစ်စေရန်။ ASCC 21 - သဘာဝဘေးအန္တရာယ်အကဲဖြတ်မှုများ¹⁶⁸၊ အရေးပေါ်တုန့်ပြန်ရေး အစီအစဉ်များ¹⁶⁹၊ ပြန်လည် ထူထောင်ရေးအစီအစဉ်များ¹⁷⁰ အပါအဝင် မသန်စွမ်းသူများအတွက် သဘာဝဘေးဒဏ်ခံနိုင်ရည်ရှိရေး အစီအစဉ်များ ကိုရေးဆွဲပြီး¹⁷¹ အရင်းအမြစ်များခွဲဝေပေးကာ¹⁷² မသန်စွမ်းသူများ၊ အထူးသဖြင့် ကလေးသူငယ်များ၊ အမျိုးသမီးများနှင့် သက်ကြီးရွယ်အိုများ တက်ကြွစွာ ပါဝင်လာစေရေး ဆောင်ရွက်ရန်။

¹⁵¹ Urban planning

¹⁵² Management approaches

¹⁵³ Integrate principles of universal design

¹⁵⁴ Strategic partnership

¹⁵⁵ Livable cities and green ASEAN

¹⁵⁶ Sustainable and accessible infrastructure systems

¹⁵⁷ Climate change

¹⁵⁸ Comprehensive and coherent response

¹⁵⁹ Green house gas inventory

¹⁶⁰ Vulnerability assessments

¹⁶¹ Climate change adaptation and mitigation

¹⁶² Climate change risk management

¹⁶³ GHG emission reduction

¹⁶⁴ Sound waste management

¹⁶⁵ Energy efficiency

¹⁶⁶ Private sector actors

¹⁶⁷ Community members

¹⁶⁸ Risk assessments

¹⁶⁹ Emergency response plans

¹⁷⁰ Recovery and rehabilitation plans

¹⁷¹ Develop disability inclusive disaster resilience plans

¹⁷² Allocate resources

D. Resilient	ASCC 22 Promote the sharing of good practices and lessons learned on disaster risk reduction to build on those and other innovative measures in creating disability inclusive disaster management plans, programmes, and procedures; conduct trainings and capacity building activities for local, national, and community emergency response managers, and first responders; ASCC 23 Ensure that persons with disabilities have access to disability inclusive national, local, and community level public offices, facilities, equipment, and relevant resources used in emergency situations; ASCC 24 Design mechanisms for, and act on feedback from, persons with disabilities, respecting their dignity and ensuring their safety.
E. Dynamic	ASCC 25 Promote inclusive skills-training on entrepreneurship, including raising awareness on legal policies, market understanding, procurement and distribution, and information and technology, in a competitive, innovative and dynamic economic landscape; ASCC 26 Raise awareness of financial institutions and human resources staff on the rights of persons with disabilities focusing on diversity, equality training, inclusion, anti-stigma and unconscious bias and discrimination against persons with disabilities; ASCC 27 Promote one-stop entrepreneur centres for persons with disabilities to make available in one place important funding information including start-up MSMEs; entrepreneur networking; accessible financial equipment; and modes of conducting economic transactions.

	ASCC 22 - မသန်စွမ်းသူများ ပူးပေါင်းပါဝင်သော သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ်များ၊ စီမံကိန်းများ နှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ရရှိလာသော အလေ့အကျင့် ကောင်းများ¹⁷³ ဝေမျှခြင်းဖြင့် ပိုမိုကောင်းမွန်သည့် နည်းလမ်းသစ်များ ရရှိလာနိုင်သောကြောင့် မျှဝေခြင်းကိုမြှင့်တင်ရန်။ ထို့ပြင် ဒေသတွင်း၊ နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် ရပ်ရွာလူထုမှ အရေးပေါ်တုန့်ပြန်ရေးတာဝန်ရှိသူများ၊ ရှေးဦးကူညီ ပံ့ပိုးပေးသူများ¹⁷⁴ ကို သင်တန်းများနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ခြင်းအစီအစဉ်များ ဆောင်ရွက်ပေးရန်။ ASCC 23 - အရေးပေါ်အခြေအနေများတွင် မသန်စွမ်းသူများ လက်လှမ်းမီရယူအသုံးပြုနိုင်သည့် အများပြည်သူဆိုင်ရာရုံးများ¹⁷⁵၊ ပစ္စည်းကိရိယာများ¹⁷⁶၊ စက်ပစ္စည်းများ¹⁷⁷ နှင့် သင့်လျော်သည့် အရင်းအမြစ်များ¹⁷⁸ နိုင်ငံတော်အဆင့်၊ ဒေသဆိုင်ရာ အဆင့်နှင့် ရပ်ရွာ အဆင့်များတွင် ရှိနေစေရန်။ ASCC 24 - မသန်စွမ်းသူများ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို လေးစားပြီး ဘေးကင်းမှုကို အာမခံရန် အတွက် ၎င်းတို့၏ လုံခြုံရေးကို ရှေးရှုသော လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ယန္တရားများကို ဒီဇိုင်းရေးဆွဲရန်။
C။ တက်ကြွသော	ASCC 25 - မူဝါဒဆိုင်ရာအသိပညာမြှင့်တင်ခြင်း¹⁷⁹၊ ဈေးကွက်ကို နားလည်ခြင်း၊ ဝယ်ယူမှုနှင့် ဖြန့်ဖြူးခြင်း၊ သတင်းအချက်အလက်နှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာ အသိပညာများမြှင့်တင်ခြင်းများ၊ ဆန်းသစ်မှုနှင့် တက်ကြွသော စီးပွားရေးအခင်းအကျင်း¹⁸⁰ အပါအဝင် စွန့်ဦးတီထွင်မှုဆိုင်ရာ¹⁸¹ အားလုံးပါဝင်နိုင်သော ကျွမ်းကျင်မှုသင်တန်း¹⁸² ကို မြှင့်တင်ရန်။ ASCC 26 - ငွေရေးကြေးရေးအဖွဲ့အစည်းများ¹⁸³ နှင့် လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်ဌာနများ¹⁸⁴ မှ ဝန်ထမ်းများကို မသန်စွမ်းသူ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သိမြင်နားလည်မှု မြှင့်တင်ရေး ဆောင်ရွက်ရာတွင် ကွဲပြားခြားနားမှုကို နားလည်လက်ခံရေး၊ တန်းတူညီမျှမှုရှိစေရေး၊ အားလုံးအကျိုးဝင်စေရေး၊ ပုံသေကားကျသတ်မှတ်ချက်များ ကို ဆန့်ကျင်ရေး၊ မသိစိတ်မှ နှိပ်ချဆက်ဆံမှုမပြုရေး၊ မသန်စွမ်းသူများကို ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမပြုရေးတို့ကို အဓိက ထား အသိပညာပေးရန်။ ASCC 27 - မသန်စွမ်းသူများ၏ စတင်တည်ထောင်ကာစ MSMEs များအတွက် အရေးပါသော ဘဏ္ဍာရေး သတင်းအချက်အလက်များ¹⁸⁵ အပါအဝင် ကွန်ရက်ချိတ်ဆက်ပေးခြင်း¹⁸⁶၊ လက်လှမ်းမီရယူနိုင်သည့် ငွေကြေး ဝန်ဆောင်မှုများ¹⁸⁷ နှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာငွေကြေး လွှဲပြောင်းမှုများ¹⁸⁸ ကို တစ်နေရာတည်းတွင် ရယူ ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် စွန့်ဦးစီးပွားရေးဌာနများ¹⁸⁹ ကို မြှင့်တင်ပါ။

¹⁷³ Good practices

¹⁷⁴ Emergency response managers, and first responders

¹⁷⁵ Public offices

¹⁷⁶ Facilities

¹⁷⁷ Equipment

¹⁷⁸ Relevant resources

¹⁷⁹ Raising awareness on legal policies

¹⁸⁰ Dynamic economic landscape

¹⁸¹ Entrepreneurship

¹⁸² Inclusive skills-training

¹⁸³ Financial institutions

¹⁸⁴ Human resources staff

¹⁸⁵ Important funding information

¹⁸⁶ Entrepreneur networking

¹⁸⁷ Accessible financial equipment

¹⁸⁸ Conducting economic transactions

¹⁸⁹ One-stop entrepreneur centers

အင်္ဂလိပ်နှင့် မြန်မာဘာသာနှစ်မျိုးဖြင့် ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။

KDN General Services Co., Ltd

